

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY KUNÓW

**OCENA STANU ISTNIEJĄCEGO I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU - DIAGNOZA
KONCEPCJA WSTĘPNA I STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY
KUNÓW**

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie	str 4
II. Materiały wejściowe	str 5
III. Gmina na tle regionu	str 6
IV. Środowisko przyrodnicze	str 7
1. Zasoby środowiska przyrodniczego	str 7
2. Warunki ekofizjograficzne	str 9
3. Studium rolniczo-leśne	str 21
4. Zagrożenia środowiska przyrodniczego	str 30
V. Zagadnienia demograficzno - ludnościowe	str 32
1. Ocena rozwoju funkcji społeczno - gospodarczych oraz ocena życia mieszkańców	str 32
2. Prawa własności gruntów	str 40
VI. Struktura przestrzenna	str 42
1. Dziedzictwo kulturowe	str 42
2. Struktura istniejącej zabudowy	str 46
3. Komunikacja	str 47
4. Infrastruktura techniczna	str 50
VII. Podstawy i kierunki rozwoju Miasta i Gminy Kunów strategia rozwoju (założenia).	str 53

Do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kunów przystąpiono na mocy uchwały nr XLIX/274/09 Rady Miejskiej w Kunowie z dnia 28 sierpnia 2009 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kunów w granicach administracyjnych miasta i sołectw gminy oraz w oparciu o ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz.U. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami).

Zespół autorski Studium Miasta i Gminy Kunów, sporządzonego na podstawie Uchwały nr XLIX /274/ 09 Rady Miejskiej w Kunowie z dnia 28 sierpnia 2009 roku:

mgr inż. Stanisław Korpanty – główny projektant

mgr inż. Krzysztof Grzebyk

mgr inż. Konrad Janowski

mgr inż. Aleksandra Gałązka

mgr inż. Jolanta Pogoda

mgr inż. Wojciech Zaczekiewicz

Przedmiotem niniejszej części opracowania jest analiza uwarunkowań obszaru gminy i miasta Kunów, która winna posłużyć wyznaczeniu kierunków zagospodarowania przestrzennego. Ze względu na niezmienną wielu uwarunkowań jako podstawę tekstu przyjęto obowiązujący tekst Studium, sporządzony przez zespół :

- dr inż arch. Elżbieta Kaczmarska upr. urbanist. 1391/94
- mgr inż. Zygmunt Bucior
- mgr geogr. Jerzy Budek
- dr geogr. Mirosław Niemirowski
- mgr geogr. Janina Niemirowska
- mgr ekonom. Marek Halagarda
- mgr inż. Włodzimierz Zaleski
- mgr inż. Stanisław Sroga
- Beata Wróbel-Cichecka
- Iwona Wojtas,

którego część uwarunkowań pozostała zachowana bez zmian od momentu uchwalenia, tj. 1998 r.

Po analizie istniejących uwarunkowań wprowadzono szereg zmian i aktualizacji. Analiza uwarunkowań została uzupełniona również o zakres informacji wymagany

ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

I. WPROWADZENIE

Studium jako akt planowania kształtującego politykę przestrzenną gminy wyodrębnia cele, uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego, które doprowadzą do wykorzystania w sposób zrównoważony wszystkiego co cenne i niepowtarzalne dla rozwoju miasta i gminy. Należy tu wymienić walory przyrodnicze i krajobrazowe, wartości kulturowe, zasoby materialne i inicjatywy lokalne, jak również warunki wynikające z sąsiedztwa gminy, jej powiązań administracyjnych i gospodarczych i położenia gminy w regionie.

Studium stanowi wstęp do konkretnych przeobrażeń prowadzących do rozwoju gospodarczego i poprawy warunków życia ludności. Wyznaczone w Studium optymalne kierunki działań zostaną sprecyzowane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego opartych o aktualne możliwości ekonomiczne i techniczne.

Proces sporządzania Studium przebiega w następujących etapach:

- rozpoznanie uwarunkowań rozwoju gminy (diagnoza obecnego stanu),
- określenie kierunków zagospodarowania przestrzennego (opracowanie programów i kierunków rozwoju),
- sformułowanie polityki przestrzennej gminy (uściślenie i skonkretyzowanie koncepcji rozwoju).

Pierwszy etap pracy "uwarunkowania", rozumiane jako rozpoznanie zjawisk przyrodniczych, kulturowych, społecznych, ekonomicznych i przestrzennych, które sprzyjają lub ograniczają rozwiązanie problemów oraz zaspokajanie potrzeb i aspiracji, obejmuje studia i analizy dotyczące:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;
- stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;
- stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego;
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia;
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- potrzeb i możliwości rozwoju gminy;
- stanu prawnego gruntów;
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;
- występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;
- występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych;
- występowania terenów górniczych,
- stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych;
- wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Podstawą do przeprowadzonej syntezy uwarunkowań były badania wykonane w terenie (inwentaryzacja użytkowania terenu i ekofizjografia) uzupełnione o materiały studialne w zakresie środowiska naturalnego, kulturowego i potencjału gospodarczego gminy.

Rozpatrzono postulaty i wnioski do Studium i dokonano oceny obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ponadto przeanalizowano materiały dotyczące zewnętrznych powiązań Gminy oraz istniejące materiały specjalistyczne.

Całość przeprowadzonych studiów i konsultacji przedstawiono w formie graficznej i tekstowej, co pozwoliło na wyciągnięcie wniosków stanowiących podstawę koncepcji programowych i przestrzennych Studium.

II. MATERIAŁY WEJŚCIOWE

Materiały wejściowe do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kunów obejmują następujące opracowania:

- Inwentaryzację urbanistyczną użytkowania terenu gminy i miasta Kunów,
- Inwentaryzację stanu istniejącego komunikacji,
- Inwentaryzację stanu istniejącego infrastruktury technicznej,
- Opracowanie ekofizjograficzne gminy Kunów,
- Mapa glebowo-rolnicza,
- Mapa ewidencyjna,
- Plan Zagospodarowania Województwa Świętokrzyskiego,
- Strategia rozwoju gminy Kunów na lata 2011-2020,
- Program ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Kunów na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016,
- Plan gospodarki odpadami dla Miasta i Gminy Kunów na lata 2009-2012,
- Dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- Dane Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska,
- Dane Państwowego Instytutu Geologicznego,
- Rejestr i ewidencja zabytków województwa świętokrzyskiego,
- Rejestr obszarów i obiektów chronionych Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska,
- Studium zagrożenia powodziowego rzeki Kamiennej,
- Studium zagrożenia powodziowego rzeki Świśliny,

III. GMINA NA TLE REGIONU

Gmina i miasto Kunów (o łącznej powierzchni 11356 ha i 9988 osobach zameldowanych w 2010 r.) położona jest w północno-wschodniej części województwa świętokrzyskiego w obrębie Aglomeracji Staropolskiej. Sąsiaduje z gminami: Ostrowiec Świętokrzyski (miasto), Bodzechów, Waśniów w powiecie ostrowieckim, Pawłów, Brody w powiecie starachowickim, leżącymi w obrębie województwa świętokrzyskiego i gminą Sienno w województwie mazowieckim. W skład gminy wchodzi miasto i 17 sołectw.

Wstępnie zarysowane uwarunkowania rozwoju gminy wskazują na korzystne warunki do aktywizacji gospodarczej jako zaplecza ośrodka regionalnego dla Ostrowca Świętokrzyskiego oraz Starachowic. Sprzyjają temu nasilone procesy urbanizacyjne, obejmujące tereny gminy w pasie wzdłuż drogi krajowej nr 9 (Radom - Rzeszów) i korytarza infrastruktury technicznej o znaczeniu krajowym. Warunki rozwojowe gminy wzmacnia dodatkowo przebiegająca równolegle do głównej osi komunikacyjnej zelektryfikowana linia kolejowa relacji Skarżysko Kamienna - Sandomierz - Dębica.

Poza powiązaniem administracyjnymi, gospodarczymi i komunikacyjnymi, powiązania funkcjonalno-przestrzenne Gminy Kunów wynikają również z jej warunków przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych. Przez środek gminy przechodzi szeroka dolina rzeki Kamiennej stanowiąca wyraźną granicę krajobrazową pomiędzy Wyżyną Sandomierską a Przedgórzem Łżeckim i malownicza dolina rzeki Świśliny. Walory przyrodniczo-krajobrazowe gminy podwyższa zbiornik wodny "Wióry" wybudowany na terenach przylegających do jej granic administracyjnych. Lasy Kunowa stanowią 44,94% ogólnej powierzchni gminy i zajmują głównie jej północny obszar. Część południowa charakteryzuje się dobrymi glebami o wysokiej bonitacji. Na całym obszarze gminy występują ślady osadnictwa historycznego i pozostałości z okresu industrializacji w XIX i XX wieku. Reasumując, miasto i gmina Kunów są położone w rejonie, który charakteryzuje się nasilonymi procesami urbanizacyjnymi oraz wielokierunkowymi zadaniami gospodarczymi i silnym oddziaływaniem sąsiedniego dużego ośrodka przemysłowego - Ostrowca Świętokrzyskiego. Równocześnie prawie w całości wchodzi w skład obszarów o wysokich walorach przyrodniczo-kulturowych prawnie chronionych (zbiorniki wód podziemnych, gleby, lasy ochronne, strefy ochrony konserwatorskiej i archeologicznej, obszar Natura 2000, Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej). Ograniczenia prawne wynikające z potrzeb ochrony przyrody i dziedzictwa kulturowego oraz aktywizacja gospodarcza pasma potencjalnego rozwoju mogą wywołać sytuacje konfliktowe.

IV. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

1. Zasoby środowiska przyrodniczego

Gmina Kunów położona na pograniczu dwóch mezoregionów - Przedgórze Łężeckiego w części północnej i Wyżyny Sandomierskiej na południu, charakteryzuje się wieloma wartościowymi elementami środowiska przyrodniczego, tworzącymi atrakcyjny krajobraz, w którym szczególną rolę odgrywa urzeźbienie terenu, gleby, zalesienie i wody. Jest to obszar rozcięty szeroką widokową (od 0,5 - 1,5 km) płaską doliną Kamiennej i wąską, meandrującą doliną Świśliny oraz większych potoków na terenach o zróżnicowanej konfiguracji od spadków małych do dużych w partiach większych wzniesień. Najwyższa kulminacja znajduje się na południowej granicy na zachód od Kolonii Biechów (301 m n.p.m.), najniższy punkt w dolinie Kamiennej - Udziców Dolny przy granicy z Ostrowcem Świętokrzyskim (175 m n.p.m.). W rzeźbie terenu wyróżnia się gęstą stosunkowo sieć dolin bezodpływowych i cieków okresowych.

Dolina Kamiennej wraz z otaczającymi ją skarpami dzieli gminę na część północną i południową.

Północ gminy to obszar pagórkowaty o niewielkich spadkach, pokryty przez piaski, żwiry i gliny. Cechą charakterystyczną tej części gminy są wyraźne pagórki wydmy piaszczystych. Znaczną część północy gminy stanowią tereny zalesione, lasy państwowe, które łącznie z lasami państwowymi w części zachodniej, stanowią blisko 86% całego obszaru leśnego. Lasy w gminie są głównie lasami gospodarczymi, ale często pełnią również funkcje ochronne (dla miasta Ostrowiec Świętokrzyski i dla gleb podlegających erozji), w okolicach rzek zalesienia pełnią rolę wodochronną. Południe gminy jest obszarem wyżynnym lekko falistym, pociętym głębokimi dolinami rzecznyymi lub parowami i jarami o stromych zboczach, od strony północnej ograniczone kilkudziesięciometrową skarpą opadającą w dolinę Kamiennej.

Dolina Kamiennej rozdziela również odmienne rodzaje gleb. W dolinie rzeki występują głównie gleby pyłowe - mady, zajęte przez łąki i grunty orne, a także gleby bielcowe (mułowo-pyłowe i mułowo-torfaste), które wymagają uregulowania stosunków wodnych.

Na północ od rzeki Kamiennej przeważają gleby klas V, VI i IV. Są to głównie gleby bielcowe o niekorzystnych warunkach fizyko-mechanicznych, ze względu na przesuszenie i zubożenie w składniki pokarmowe. Natomiast na południu występują głównie gleby brunatne, klasy I - III i IV, charakteryzujące się korzystnymi właściwościami fizyko-chemicznymi. W parze z bardzo dobrymi, urodzajnymi glebami, występują zjawiska negatywne, jak intensywne procesy erozyjne w zboczach doliny Kamiennej i w wąwozach, są nieliczne osuwiska czynne, które mają charakter spełzania lub obrywów.

Powierzchnia lessowa jest narażona również na splukiwanie zachodzące pod wpływem wód opadowych i roztopowych. Erozja intensywna ma miejsce w rejonie wsi Bukowie i Doły Biskupie.

Cały obszar gminy położony jest w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej (ustanowiony na mocy Rozporządzenia Wojewody Kieleckiego nr 2 z dnia 29.09.95 r, a obecnie uchwały Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. (Dz.U. Woj. Świętokrzyskiego z 2013 r. poz. 3309)).

Świadectwem nieprzeciętnych walorów przyrodniczych gminy Kunów są istniejące pomniki przyrody nieożywionej i żywej, zasługujące na szczególną ochronę jako twory natury. Również miejsca ekspozycji dalekich i bliskich widoków krajobrazowych stanowią cenny element walorów natury tego obszaru. Malownicze i różnorodne widokowo doliny rzek gminy Kunów oraz sąsiedztwo jeziora w Brodach i zbiornika "Wióry" stwarzają duże szanse wykorzystania tych walorów dla celów turystycznych, rekreacyjnych i wypoczynkowych.

Na terenie gminy wg rejestru prowadzonego przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska znajduje się 11 pomników przyrody.

W południowej części gminy występują cenne florystycznie murawy kserotermiczne z wieloma rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin.

Gmina Kunów jest bogata w surowce o znaczeniu gospodarczym, głównie piaski, piaskowce, iły, skały krzemionkowo-okruchowe, które mogą być wykorzystane do produkcji płyt dla budownictwa ogólnego, kamienia łamanego, bloków, kostki, kruszywa budowlanego.

Na terenie gminy znajdują się udokumentowane złoża kopalin:

- Doły Biskupie Godów - KW103 - złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo,
- Doły Opacie - KD902 - złoża, z którego wydobyć zostało zaniechane,
- Kolonia Inwalidzka - KN11840 - złoża, z którego wydobyć zostało zaniechane,
- Kolonia Inwalidzka 1 - KN14225 - złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo,
- Kolonia Miłkowska - KN10569 - złoża eksploatowane,
- Kolonia Piaski - KN10587 - złoża eksploatowane,
- Kunów - KN9037- złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo,
- Kunów - Piaski Zakolejne - KN5574 - złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo,
- Kurzacze - KN10568 - złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo,
- Nietulisko - KD638 - złoża, z którego wydobyć zostało zaniechane
- Nietulisko - KN9895 - złoża eksploatowane,
- Nietulisko Duże 1 - KN8806 - złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo,
- Nietulisko Duże 2 - KN8816 - złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo,
- Nietulisko Duże 3 - KN9384 - złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo,
- Nietulisko I - KD11003 - złoża eksploatowane,
- Rudka - KN15384 - złoża rozpoznane szczegółowo,
- Rudka - IB6263 - złoża, z którego wydobyć zostało zaniechane,
- Udzieców Dolny - IB6585 - złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie,
- Wymysłów III - KN6800 - złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo.

Aktualnie na obszarze gminy Kunów znajdują się następujące tereny górnicze:

1. Kolonia Inwalidzka,
2. Kolonia Miłkowska Pole A,
3. Kolonia Miłkowska Pole B,
4. Kolonia Piaski,
5. Kurzacze,
6. Nietulisko,
7. Nietulisko 1N, Nietulisko 1S,
8. Nietulisko Duże 1,
9. Nietulisko Duże 2,
10. Nietulisko Duże 3.

2. Warunki ekofizjograficzne

W niniejszym opracowaniu przedstawiono elementy środowiska przyrodniczego determinujące warunki przyrodnicze i życie człowieka. Elementy te to: powierzchnia ziemi, kopaliny, wody, powietrze, krajobraz, klimat, pozostałe elementy różnorodności biologicznej oraz wzajemne ich oddziaływania.

Na środowisko przyrodnicze i warunki życia człowieka oprócz ww. uwarunkowań naturalnych wpływa istniejące zainwestowanie urbanistyczne tj. komunikacja, przemysł, usługi i w największym stopniu mieszkalnictwo (budownictwo mieszkaniowe).

Charakterystyka środowiska przyrodniczego.

Położenie fizyczno-geograficzne.

Obszar gminy Kunów wg podziału Polski na jednostki fizyczno-geograficzne wg "J.Kondracki, J.Ostrowski : Regiony fizyczno-geograficzne" - należy do prowincji Wyżyna Małopolska (symbol 34), podprowincji Wyżyna Środkowo-Małopolska (342), makroregionu Wyżyna Kielecko-Sandomierska (342.3). Na obszarze Kunowa występują trzy mezoregiony: w północno-zachodniej części terenów prawobrzeżnych Kamiennej - dolnego biegu Świśliny (rejon Nietuliska) występuje mezoregion Płaskowyż Suchedniowski (342.31).

Pozostałe tereny na prawym brzegu Kamiennej to mezoregion Wyżyna Sandomierska (342.35).

Lewobrzeżna Kamienna wraz z doliną Kamiennej należy do mezoregionu Przedgórze Łżeckie (342.33).

Budowa geologiczna.

Podłoże głębsze, podczwartorzędowe, budują utwory mezozoiku głównie jury - lias; ale również triasu - kajper i pstry piaskowiec. Są to utwory "JI" piaski i łupki, utwory "Tk" ility, mułowce, piaskowce, wapienie, dolomity, oraz "Tp" ility, mułowce i piaskowce. Utwory te stanowią fragment osłony mezozoicznej Gór Świętokrzyskich. Miejscami tworzą wychodnie będące podstawą eksploatacji surowców budowlanych.

W głębokich parowach i wyniesionych elementach morfologii terenu - Doły Biskupie, Doły Opacie, Kurzacze, mamy nie tylko wychodnie mezozoiku, ale również wychodnie paleozoiku, permu i dewonu w postaci m.in piaskowców kwarcowych budujących trzon paleozoiczny Gór Świętokrzyskich.

Podłoże mezozoiczne i sporadycznie wychodnie paleozoiku (perm i dewon) przykrywają utwory kenozoiku - czwartorzędu - plejstocenu i holocenu. Z utworów plejstocenu są: piaski lodowcowe, gliny - głównie na północy (na północ od doliny Kamiennej), piaski rzeczne oraz lessy (głównie na południe od doliny Kamiennej). Z utworów holocenu występują piaski wydymowe na północnym wschodzie Kunowa, mady i piaski rzeczne w dolinach Kamiennej i Świśliny, poza tym gleby a ściślej ich poziom akumulacyjny (próchniczny) i eluwialny (wymywania), czy tym bardziej skała macierzysta, która najczęściej jest utworem plejstoceniowym. Do utworów holocenu zalicza się utwory antropogeniczne - różnego typu "nasypy" zalegające w formach antropogenicznych terenów podpoziomowych (tj w wyrobiskach), poziomowych (tereny splantowane) i nadpoziomowych (hałdy), rzadziej już eluwialne (wymywania).

Warunki gruntowo-wodne

Przeważają korzystne warunki gruntowo-wodne (geologiczno-inżynierskie, budowlane).

Na wychodniach mezozoiku (i sporadycznie paleozoiku) mamy grunty skaliste głównie piaskowców, nośność (orientacyjna dla celów urbanistycznych) 2 kG/m² i więcej, I poziom wody gruntowej - 2,0 m p.p.t. i więcej.

Na pokrywie plejstoceniowej w części południowej Kunowa mamy w przewadze grunty makroskopowe (lessowe). Nośność ca 1,9 kG/m² i nieco mniej, I poziom wody gruntowej ca 2,0 m p.p.t.. W części północnej Kunowa mamy w przewadze grunty piaszczyste lodowcowe. Nośność ca 2,0 kG/m², I poziom wód gruntowych ca 2,0 m p.p.t.

Na terenach przydolinowych i dolinowych występują grunty piaszczysto-żwirowe terasów wyższych. Nośność ca 1,8 kG/m², I poziom wody gruntowej 2,0 m p.p.t..

Małokorzystne i niekorzystne warunki gruntowo-wodne związane są z najmłodszymi holoceniowymi utworami.

W części północno-zachodniej występują piaski wydymowe słabonośne o

zróżnicowanym I poziomie wody gruntowej. W dolinie Kamiennej i Świśliny występują w przewadze (obok gruntów piaszczysto-żwirowych) mady i piaski rzeczne o nośności 0 - 1,5 kG/m² i I poziomie wód gruntowych 0 - 1,5 m p.p.t..

Te bardzo niekorzystne warunki gruntowo-wodne dotyczą stosunkowo niedużych terenów w ogólnej powierzchni Kunowa.

Na terenach antropogenicznych występują tzw. grunty nasypowe, naogół nienośne i o zróżnicowanym I poziomie wody gruntowej. Występują sporadycznie. W przypadku posadowienia wymagają zastosowania palowania, poduszek piaskowych itp. zabiegów bądź też zdjęcia warstwy nasypu i posadowieniu na skale macierzystej.

Surowce budowlane.

Występują wszystkie kategorie surowców pospolitych:

- krzemionkowo-okruchowe,
- iły
- skały osadowe czyli piaski, piaskowce, gliny i wapienie.

Eksploatacja i produkcja materiałów budowlanych to bardzo ważny czynnik gospodarki Kunowa.

Tereny eksploatacji surowca zostaną tylko czasowo pozbawione aktywnej substancji roślinnej - do czasu rekultywacji. W innych dziedzinach gospodarki przemysłowej straty aktywnej substancji roślinnej są nieodwracalne.

Oczywiście przy zwiększonej eksploatacji surowców budowlanych w perspektywie nastąpią pewne zakłócenia w równowadze ekosystemu. Należy jednak tak prowadzić działalność, aby te zakłócenia możliwie zminimalizować, nie zaburzyć równowagi środowiska przyrodniczego poprzez spowodowanie leja depresji i innych niekorzystnych zjawisk.

Ukształtowanie powierzchni - rzeźba terenu.

Ukształtowanie powierzchni jest bardzo zróżnicowane, występują na przemian tereny wyniesione, które przeważają i tereny obniżone, tak jedne jak i drugie na różnych wysokościach bezwzględnych.

Najwyższy punkt Kunowa znajduje się na granicy południowej na zachód od Kolonii Biechów ca 301 m n.p.m., najniższy w dolinie Kamiennej - Udziców Dolny przy granicy z Ostrowcem Świętokrzyskim ca 175 m n.p.m.. Deniwelacja całego obszaru Kunowa : 301 m n.p.m. - 175 m n.p.m. $\approx$ 126 m jest dość duża.

Charakter "górzysty" obszaru kształtują warunki morfometryczne nie tylko tej ogólnej deniwelacji 126 m, ale i inne występujące kulminacje:

Wielkie Góry 220 m n.p.m., Miłkowska Kolonia 240 m n.p.m., wzniesienie ca 268 m n.p.m. - Las Krynecki - Podlesie (przy granicy z Pawłowem Gębice), wzniesienie 280 m n.p.m. - Kolonia Nietulisko Duże, wzniesienie 298,76 m n.p.m. - Nosów

Działki, wzniesienie 294,9 m n.p.m. - Kolonia Chocimów, Bukowska Góra 276,8 m n.p.m..

Przed wszystkim jednak ten urozmaicony hipsometrycznie obszar całego Kunowa wynika z różnych form terenu - jary, zalesione wydmy, rzeźby terenu - progi, krawędzie, itp. i dużych wysokości względnych. Ściany jarów dochodzą do 15 - 20 m wysokości. Wyrazem deniwelacji całego obszaru są spadki terenu.

Występują spadki małe 0 - 2 % w dolinach głównych cieków, zrównaniach szczytowych, zrównaniach obniżień. Średnie spadki 3 - 5 % i 5 - 8 % przeważają. Duże spadki 8 - 12 % i powyżej 12 %, a w parowach i skalnych ścianach, progach i wyrobiskach dochodzące do 90° stanowią kluczowy element rzeźby terenu. Dużą rolę w urzeźbieniu terenu odgrywają liczne nieduże tereny bezodpływowe sąsiadujące z dość znacznymi wyniosłościami oraz liczne doliny cieków okresowych wyraźniej ukształtowane w części południowej, a mniej w części północnej obszaru Kunowa. Ukształtowanie i rzeźba terenu wraz z roślinnością stanowią walory dla rekreacyjnego zagospodarowania perspektywicznego, czynnika gospodarki Kunowa.

Hydrografia

Obszar gminy Kunów należy w I rzędzie do zlewni Wisły, w II rzędzie do zlewni Kamiennej, w III rzędzie do zlewni jej dopływów.

Są to na prawym brzegu Kamiennej:

- Świślina
- ciek (częściowo o charakterze okresowym) wypływający z Prawęcina Górnego i kończący swój bieg w Kunowie w rejonie ul. Kaznodziejskiej,
- ciek wypływający przy południowej granicy (na zachód od Kolonii Biechów) i kończący swój bieg przy południowym odcinku ul. Kaznodziejskiej,
- ciek (o charakterze okresowym) płynący na trasie Kozianka - Udziców Dolny,
- szereg małych bezimiennych cieków okresowych na linii od cmentarza w Kunowie do granicy z Chmielowem.

Na lewym brzegu Kamiennej:

- ciek rozpoczynający bieg koło ustalonego planem wysypiska śmieci, płynący dalej przez Kolonię Inwalidzką i wpadający do Kamiennej na wysokości Nietuliska Fabrycznego,
- ciek wypływający z Podlubienika poprzez Smugi i kończący bieg w rejonie Lasu Syberia,
- ciek płynący na trasie Miłkowska Kolonia - Janik - Rudka - Kunów Piaski,
- inne bezimienne cieki na ogół okresowe i wpadające do Kamiennej w granicach Kunowa lub poprzez tereny Ostrowca Świętokrzyskiego.

W IV rzędzie obszar Kunowa należy do dopływów III rzędu - Węgierki i innych bezimiennych cieków.

Poza tym na obszarze zlewni występują tereny bezodpływowe, zwłaszcza w północnej części gminy.

Hydrografia terenu jest skomplikowana i zakłócona przez czynniki naturalne oraz antropogeniczne związane z eksploatacją surowców budowlanych i gospodarką rolną. Szczególnie skomplikowane są stosunki hydrograficzne na północnym-zachodzie obszaru częściowo o charakterze wydмовym. Doliny cieków, tak głębokie parowy na południu gminy jak i słabo ukształtowane, często o nieciągłym, przerywanym biegu, na północy gminy są formami urzeźbienia terenu stanowiącymi wielki walor atrakcyjności gminy dla rekreacji. Zbiorników wodnych powierzchniowych jest mało i w zasadzie ograniczają się do wyrobisk eksploatacji surowców budowlanych oraz do dolin głównych cieków.

Monitorowana Kamienna ma wody poniżej stanu dobrego pod względem fizykochemicznym. Dzięki skanalizowaniu miasta Kunów zanieczyszczenia zmniejszają się.

W roku 2006 została zbadana rzeka Kamienna i Świślina na wysokości miejscowości Nietulisko, natomiast od 2007 roku rzeka Kamienna na odcinku znajdującym się w granicach gminy badana jest w dwóch punktach - Nietulisko (od zbiornika Brody Ilżeckie do Świśliny) i Krasków (od Świśliny do Przepaści), a Świślina w punkcie pomiarowo-kontrolnym w Nietulisku.

Tab.1. Klasyfikacja jakości wód rzek w 2006 roku:

Rzeka i punkt pomiarowy	Km	Klasa jakości	Wskaźniki decydujące o klasie jakości wód	Klasa wskaźnika
Kamienna Nietulisko	67,7	IV	Barwa	IV
			ChZT-Cr	IV
			Azot Kjeldahia	IV
			Lb.b.coli fek.	IV
			Og. Lb.b. coli	IV
			Chlorofil „a”	V
Świślina Nietulisko	0,5	III	Barwa	III
			Tbzt ₅	III
			ChZT-Mn	III
			ChZT-Cr	III
			Amoniak	III
			Azot Kjeldahia	III
			Fosfor og.	III
			Mangan	III
			Ind. Sap. Fitopol.	III
			Azotany	IV
			Lb. B. coli fek.	V
			Og. lb. B. coli	V

Raport o stanie środowiska w województwie świętokrzyskim w roku 2006

Stan jakościowy wód rzeki Kamienna w kontrolowanym punkcie pomiarowym Nietulisko w 2006 roku był niezadowalającej jakości - klasa IV. O zaliczeniu do tej klasy zdecydowało 5 wskaźników: barwa (wskaźnik fizyczny), CHZT-Cr (wskaźnik tlenowy), azot (wskaźniki biogenne) oraz liczba bakterii grupy coli i liczba bakterii grupy coli typu kałowego.

Stan wód rzeki Świślina w kontrolowanym punkcie pomiarowym Nietulisko był zadowalającej jakości - klasa III. O zaliczeniu do tej klasy zdecydowało 9 wskaźników: barwa (wskaźnik fizyczny), BZT₅, CHZT- Mn, CHZT-Cr (wskaźnik tlenowy), azotany, fosforany (wskaźniki biogenne), przy czym liczba bakterii grupy coli i liczba bakterii grupy coli typu kałowego przekraczały nawet wartości graniczne klasy IV i odpowiadały klasie V.

Tab.2. Klasyfikacja jakości wód rzek w 2007 roku

Nazwa	Rzeka i punkt pomiarowy	Km	Klasa jakości	Wskaźniki decydujące o klasie jakości wód	Klasa wskaźnika
Kamienna od zb. Brody Iłżeckie do Świśliny	Kamienna poniżej zbiornika Brody	76,3	IV	Barwa	IV
				ChZT-Cr	IV
				Azot Kjeldahla	IV
				Fosfor og.	IV
				Odczyn	V
				Fosforany	V
Kamienna Od Świśliny do Przepaści	Kamienna Krasków	48,0	IV	Barwa	IV
				ChZT-Cr	IV
				Og. lb.b.coli	IV
				Fosforany	V
				Lb.b.coli fek.	V

Wyniki pomiarów jakości wód powierzchniowych
w województwie świętokrzyskim w roku 2007

Stan jakościowy wód rzeki Kamienna w kontrolowanych punktach pomiarowych w 2007 roku był niezadowalającej jakości - klasa IV. O zaliczeniu do tej klasy zdecydowały wskaźniki: barwa (wskaźnik fizyczny), CHZT-Cr (wskaźnik tlenowy), azot, fosfor (wskaźniki biogenne) oraz liczba bakterii grupy coli. Na podstawie badań przeprowadzonych w 2010 r. stan ekologiczny wód rzeki Kamiennej w punktach pomiarowo-kontrolnych w Nietulisku i Kraskowie oceniono jako słaby (IV klasa), do czego przyczyniły się przede elementy biologiczne - fitobentos i makrofity. Pod względem czynników fizykochemicznych stan wody te są poniżej stanu dobrego. Wody rzeki Świśliny nie zostały ocenione pod względem elementów biologicznych, zaś ich potencjał ekologiczny pod względem czynników fizykochemicznych oceniono jako dobry (II klasa).

Utrzymujący się stan jakości rzek gminy spowodowany jest nadal nierozwiązaną sprawą kanalizacji deszczowej, brakiem stałego nadzoru i konserwacji sieci. Sytuację pogarszają „dzikie” zrzuty ścieków bytowych z nieskanalizowanych części gminy i zaśmiecanie koryta rzeki odpadami stałymi. O niekorzystnym wpływie braku kompleksowego rozwiązania kwestii ścieków komunalnych świadczy wysoka liczba bakterii coli w badanej wodzie.

Na terenie gminy obserwuje się lokalne zrzuty zanieczyszczeń zwłaszcza w przypadku Świśliny, pozostałe wody płynących licznych cieków obszaru gminy mają wody czyste, choć miejscami obserwuje się zrzuty nieczystości. Doliny cieków głównych i ich dopływów są dosyć zadbane, nie widzi się większego zaśmiecenia. Poza Kamienną i Świśliną cieki mają charakter okresowy, prowadzą bardzo mało wody, w sposób nieciągły tworząc zastoiska.

Niezbędne jest skanalizowanie całej gminy. System opróżnianie szamb i

gnojowisk nie jest w pełni prawidłowo realizowany. Fekalia wywozi się wozami do oczyszczalni miejskiej w Kunowie, sporadycznie też do oczyszczalni w Ostrowcu Świętokrzyskim. Zdarza się rozwożenie zawartości gnojowisk i szamb na pola uprawne.

Podobnie wygląda sprawa odpadów komunalnych. W mieście i gminie rozstawione są kontenery, w których składa się śmieci i których zawartość przewozi się do wysypiska śmieci Sadłowizna-Janik. Niestety część odpadków komunalnych jest porzucana w różnych miejscach tworząc dzikie wysypiska śmieci.

Zaśmiecanie terenu jak i zrzuty fekalii (bezpośrednio do cieków czy też na polach) zagraża czystości wód gruntowych, a w konsekwencji również wodom płynącym.

System obszarów chronionych

Cały teren miasta i gminy Kunów należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej. OChK Doliny Kamiennej graniczy na zachód od Kunowa z Sieradowickim Obszarem Chronionego Krajobrazu, a na południe od Kunowa z Jeleniowskim Obszarem Chronionego Krajobrazu.

Na obszarze Kunowa znajduje się 11 pomników przyrody żywej i nieożywionej :

Tab.3. Wykaz pomników przyrody w gminie Kunów

Lp.	Nr ewid w rej. RDOŚ	Rodzaj pomnika przyrody	Określenie położenia pomnika	Rok ustanowienia
1	160	Odsłonięcie geologiczne	Doły Biskupie, w południowej części nieczynnego kamieniołomu dolomitów	1987
2	161	Profil geologiczny triasu dolnego i środkowego	Doły Biskupie -Witulín, obok dawnej fabryki tektury	1987
3	162	Profil geologiczny w stromym wąwozie najniższego piętra triasu środkowego	Nietulisko Duże, w wąwozie na wschodnim zboczu doliny Świśliny, na wysokości budynku nr 224	1987
4	163	Głaz narzutowy o obwodzie 7m i wąwóz skalny	Udziców, we wschodniej części Udzicowa Dolnego, wejście do wąwozu obok budynku nr 21	1987
5	164	Głaz narzutowy o obwodzie 7,5m	Kolonia - Janik, ul. Sosnowa 10	1987
6	165	Głaz narzutowy o obwodzie 4,6m	Wymysłów, ok.300m od krańca zwartej zabudowy	1987
7	166	Głaz narzutowy o obwodzie 4,3m	Wymysłów, na wzniesieniu ok. 400m od wsi	1987
8	755	Głaz narzutowy o obwodzie 7,9m	Nietulisko Duże 30 (na terenie szkoły podstawowej)	2004
9	752	Lipa drobnolistna o obwodzie 558cm	Nietulisko Duże, w sąsiedztwie posesji nr 224	2004
10	753	Lipa drobnolistna o obwodzie 524cm	Prawęcín, w sąsiedztwie posesji nr 88	2004
11	754	Sosna zwyczajna o obwodzie 338cm	Kurzacze, ok.150m za ostatnimi zabudowaniami (posesja nr 31)	2004

Opracowanie na podstawie rejestru RDOŚ

Walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy Kunów są podstawą perspektywicznego zagospodarowania rekreacyjnego. Oprócz utworzenia infrastruktury noclegowo-gastronomicznej i wypoczynkowo-sportowej nieodzowny jest plan gminy z objaśnieniami. Winien to być plan o charakterze przewodnika z zaznaczonymi elementami walorów krajobrazowo - roślinnych, w tym pomników przyrody i rezerwatów przyrody, jak również zabytków przemysłowych. Na planie - przewodniku należałoby zaznaczyć trasy turystyczne obejmujące całą gminę, w tym również zaniedbaną pod tym względem jej część północną m. in. tereny wydumowe i parawydumowe.

Na terenie gminy projektowane jest utworzenie Obszaru Specjalnej Ochrony Siedlisk „Wzgórza Kunowskie”. Obszar Natura 2000 „Wzgórza Kunowskie” został wskazany przez Komisję Europejską jako obszar mający znaczenie dla wspólnoty na mocy Decyzji Komisji Europejskiej Nr 2013/23/UE z dnia 16.11.2012 (Dz.U.UE.L.2013.24.58). Jest on położony w obrębie Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej na granicy czterech mezoregionów: Płaskowyżu Suchedniowskiego, Gór Świętokrzyskich, Wyżyny Sandomierskiej oraz Przedgórze Łżeckiego. Ogółem stwierdzono występowanie 11 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, zajmujących łącznie ponad 34 % obszaru. Do najcenniejszych należą murawy kserotermiczne położone na zboczach dolin rzecznych, na ścianach wąwozów i skarpach śródpolnych, łąki o różnym stopniu wilgotności oraz starorzecza. Na różnego typu murawach kserotermicznych występuje wiele rzadkich i zagrożonych w skali kraju gatunków, np. liczne populacje *Cerasus fruticosa*, a także *Potentilla rupestris*, *Gentiana cruciata*, *Clematis recta*, *Orobanche elatior*. Stwierdzono wystąpienie jednego gatunku z II załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG - *Adenophora liliifolia*. W obszarze zlokalizowanych jest także wiele rozproszonych płatów grądów, głównie na zboczach dolin rzecznych, a także w obrębie często głębokich wąwozów lessowych. W dolinach rzecznych spotyka się płaty łągów, głównie wierzbowych, wierzbowo-topolowych i olszowych. Niewielkie powierzchnie zajmują także murawy napiaskowe. Ostoja jest ważna zwłaszcza dla zachowania następujących siedlisk: dobrze zachowanych w skali kraju muraw kserotermicznych, z wieloma rzadkimi gatunkami, płatów łąk, zwłaszcza świeżych, ekstensywnie użytkowanych, fragmentów łąk trzęślicowych, oraz fragmentów zbiorowisk łągowych oraz grądów. Obszar ma bardzo duże znaczenie dla zachowania gatunków motyli z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, związanych ze środowiskiem wilgotnych łąk: *Lycaena helle* i *Maculinea teleius*. Obydwa gatunki mają na terenie omawianej ostoji silne populacje występujące na dobrze zachowanych siedliskach. Stanowisko modraszka

telejusa zabezpiecza ciągłość występowania tego gatunku w dolinie rzeki Kamiennej i chroni gatunek występujący na granicy zasięgu. Natomiast dla czerwończyka fioletka obszar ten stanowi jedyne w promieniu kilkudziesięciu kilometrów miejsce występowania. Ponadto, na obszarze stwierdzono gniazdowanie takich gatunków ptaków, jak: *Ciconia nigra*, *Falco tinnunculus*, *Dryocopus martius*, *Circus aeruginosus*, *Circus pygargus*, *Pernis apivorus*, *Alcedo atthis*, *Dendrocopos syriacus*, *Sylvia nisoria*, *Lanius excubitor*, *Coturnix coturnix*, *Rallus aquaticus*, *Crex crex*, *Gallinula chloropus*, *Vanellus vanellus*, *Scolopax rusticola*, *Upupa epops*, *Locustella naevia*, *Luscinia luscinia*, *Remiz pendulinus* i *Merops apiaster*, mający w granicach Wzgórz Kunowskich największą w kraju kolonię lęgową liczącą w 2008 r. 38 par. Dolina Kamiennej wraz z dopływami, a zwłaszcza rzeką Świśliną stanowi ważny korytarz ekologiczny o randze ogólnokrajowej. Ostoja posiada także znaczne walory krajobrazowe.

Głównym zagrożeniem dla stwierdzonych tu siedlisk jest naturalna sukcesja roślinności krzewiastej i drzewiastej, eutrofizacja, bliskie położenie ośrodków rekreacyjnych, zanieczyszczenia związane z sąsiadującym położeniem zabudowań miejskich i dróg, melioracje, eksploatacja kruszyw. Zagrożeniem dla miejscowej fauny mogą być zmiany w sposobie zagospodarowania terenów łąkowych i lessowych wzgórz i wąwozów, nasilenie czynników antropogenicznych i w dłuższej perspektywie czasowej, brak działań ochronnych.

Siedliska, których występowanie stwierdzono w obrębie projektowanego obszaru Natura 2000:

- wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi,
- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*,
- nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*,
- zalewane muliste brzegi rzek, murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis*-*Festucion pallentis*) - priorytetowe są tylko murawy z istotnymi stanowiskami storczyków, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*),
- ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
- niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-*

Carpinetum),

- łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe),
- łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*),

Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. II Dyr. siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej, w tym gatunki priorytetowe):

- bóbr europejski [ssak]
- brzanka [ryba]
- czerwńczyk fioletek [bezkřęgowiec]
- czerwńczyk nieparek [bezkřęgowiec]
- kumak nizinny [płaz]
- lerka [ptak]
- minóg strumieniowy [ryba]
- minóg ukraiński [ryba]
- modraszek telejus [bezkřęgowiec]
- pachnica dębowa [bezkřęgowiec]
- traszka grzebieniasta [płaz]
- trzepla zielona [bezkřęgowiec]
- wydra [ssak]

Ważne dla Europy gatunki roślin (z Zał. II Dyr. siedliskowej), w tym gatunki priorytetowe - dzwonecznik wonny.

Klimat

Klimat lokalny i mikroklimaty obszaru Kunowa cechują w zdecydowanej przewadze korzystne warunki klimatyczno-zdrowotne. Wynika to z ukształtowania terenu - przewaga terenów wyniesionych zapewniającego dobre przewietrzanie i mniejszą wilgotność. Budowa geologiczna decyduje o suchości podłoża i dobrych warunkach gruntowo-wodnych i wilgotnościowych. Bogata ilościowo i jakościowo substancja roślinna spełnia dobrze rolę tzw "zielonych płuc".

Mało korzystne warunki klimatyczno-zdrowotne ograniczają się do doliny Kamiennej i częściowo Świśliny, gdzie znajdują się tereny inwersyjne o tendencji do stagnacji chłodnych i wilgotnych mas powietrza. Ukierunkowanie doliny Kamiennej zgodnie z przeważającym w róży wiatrów kierunkiem W, NW i SW łagodzi tę dolegliwość. Mało korzystne warunki mikroklimatyczne występują też na północnych stokach wzniesień o dużych spadkach, gdzie sumy dobowe promieniowania słonecznego w kcal/cm² są małe. Lokalnie w centrum zabudowy mikroklimat jest niekorzystny z powodu zjawisk zacieniania spowodowany przez obiekty kubaturowe

i drzewa jeśli rosną blisko domów mieszkalnych. Przykładem niekorzystnym pod tym względem jest centrum Kunowa, korzystnym - bloki w Kunowie-Piaskach.

Generalnie lepsze warunki klimatyczne mają tereny na północ od Kamiennej tj. o południowej wystawie - Kunów-Piaski, Janik, Wymysłów. Natomiast tereny Kunowa z miastem pochylone są na północ w kierunku doliny i mają nieco mniejsze nasłonecznienie. Tereny miasta Kunów mimo generalnego przewietrzania w kierunku na zachód od doliny Kamiennej zgodną z przeważającym kierunkiem róży wiatrów mają tendencję do stagnacji chłodnych i wilgotnych mas powietrza ze względu na fakt, iż w róży wiatrów cisze atmosferyczne stanowią 15 - 20 % udziału.

Higiena atmosfery

Przemieszczające się masy powietrza są od kilku już lat dużo mniej zanieczyszczone w wyniku restrukturyzacji przemysłu.

Emisja pyłowo-gazowa zakładów produkcyjnych nie może przekraczać norm ustalonych w obowiązujących przepisach prawa.

Udział emisji pyłowo-gazowej Kunowa jest bardzo mały, a i tak nie może przekraczać ustalonych norm. Do głównych źródeł zanieczyszczeń należą

- dla SO₂ obiekty produkcyjno-usługowe i sektor komunalno-bytowy. Dominujący udział w zanieczyszczeniu powietrza ma spalanie węgla, koksu i oleju opałowego. Zwiększenie zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego jest zdecydowanie wyższe w okresie jesienno-zimowym, czyli w sezonie grzewczym,
- dla NO₂ transport i komunikacja, w mniejszym stopniu obiekty produkcyjno-usługowe,
- dla CO transport drogowy, w mniejszym stopniu spalanie paliw w kotłowniach,
- dla pyłu głównie energetyka i ciepłownictwo, dodatkowo unos pyłu z powierzchni terenu, dróg, dachów, pól oraz powierzchniowa eksploatacja surowców mineralnych. Zwiększenie stężeń pyłu obserwuje się w miesiącach jesienno-zimowych, co wiąże się z sezonem grzewczym.

Na terenie gminy nie prowadzi się badań jakości powietrza. Ocena jakości powietrza prowadzona jest obecnie na poziomie strefy świętokrzyskiej, w której w 2012 r. stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pyłu PM₁₀, PM_{2,5} i benzo(a)pirenu.

Okolo 28% mieszkańców gminy korzysta z gazu dostarczanego z sieci gazowej. Wskazane jest więc zmniejszenie zanieczyszczeń przez paleniska domowe w wyniku dalszej gazyfikacji gminy. Ze względu na wysoką cenę energii gaz nie jest w pełni wykorzystywany i korzysta się w wielu przypadkach również z tradycyjnego opalania z wykorzystaniem węgla, a niekiedy gorszych, zanieczyszczonych gatunków węgla, drewna oraz różnych odpadków.

Sprawa niskiej emisji w tym ceny energii, stopnia zgazyfikowania itp, to sprawa ogólnokrajowa, działania władz lokalnych są ograniczone.

3.STUDIUM ROLNICZO-LEŚNE

Miasto Kunów

Warunki glebowe w obszarze miasta Kunów są zróżnicowane. W części południowej na wysoczyźnie lessowej i w obrębie doliny rzeki Kamiennej występują gleby bardzo urodzajne, zaliczane w przewadze do I,II,III i do IV klas bonitacyjnych. Gleby w tej części miasta zaliczane są do wartościowych kompleksów przydatności rolniczej - kompleksy pszenne bardzo dobry, pszenne dobry i kompleks pszenne wadliwy. Gleby klas I-III znajdują się na terenach stanowiących 37% powierzchni miasta.

W części północnej obszaru miasta, na wysoczyźnie polodowcowej, występują gleby słabe, V,VI klasy bonitacji w niewielkim stopniu IV klasy, zaliczane do kompleksów o niskiej i bardzo niskiej przydatności rolniczej - do kompleksu żytniego słabego i do kompleksu żytnio-łubinowego.

Użytkowanie ziemi w obrębie miasta Kunów, przedstawia się zgodnie z poniższą tabelą.

Tab.4. Użytkowanie ziemi w obrębie miasta Kunów

Powierzchnia miasta w tym	727,66 ha
- użytki rolne (grunty orne, łąki trwałe, pastwiska trwałe, rowy)	474,31 ha
- lasy	75,16 ha
- grunty zadrzewione	3,11 ha
- wody powierzchniowe	9,12 ha
- drogi	28,68 ha
- tereny kolejowe	40,94 ha
- tereny zabudowane	72,41 ha
- zurbanizowane tereny niezabudowane	0,41 ha
- tereny różne	0,38 ha
- nieużytki	23,16 ha

Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy

Ogólna powierzchnia użytków rolnych w obszarze miasta wynosi 474,31 ha, co stanowi 65,18% ogólnej powierzchni miasta, z czego na:

- grunty orne przypada 430,45 ha, co stanowi 90,75% ogólnej powierzchni użytków rolnych;
- łąki trwałe i pastwiska trwałe - 42,18 ha, co stanowi niespełna 9% ogólnej powierzchni użytków rolnych,
- rowy - 1,68 ha, co stanowi poniżej 1% ogólnej powierzchni użytków rolnych.

Największą ilość wszystkich gospodarstw rolnych zajmują gospodarstwa małe. Świadczy to o ich dużym rozdrobnieniu.

Produkcja roślinna

Największe powierzchnie w uprawie roślin zajmują zboża - pszenica jara i ozima, jęczmień jary i ozimy i żyto. Znaczny areał zajmują ziemniaki i buraki cukrowe.

Hodowla i przetwórstwo rolno-spożywcze

W gospodarstwach rolnych preferuje się chów bydła. Miasto Kunów jest głównym ośrodkiem przetwórstwa rolno-spożywczego w obszarze gminy Kunów. Zlokalizowane zostały tutaj zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego - piekarnie, ubojnia i masarnia, masarnia, zlewnia mleka, wytwórnia wód gazowanych.

Lasy

W obrębie miasta powierzchnie leśne zajmują 75,16 ha, co stanowi ok. 10,33% ogólnej powierzchni miasta. Są to głównie lasy prywatne - ok 75% powierzchni. W obrębie miasta brak jest większych zespołów leśnych. Największe występują w południowej części miasta w rejonie Bukowskiej Góry oraz na północ do torów kolejowych. W pozostałej części występują niewielkie skupiska drzew i krzewów, często śródpolne. Lasy i skupiska drzew i krzewów mają duże znaczenie ochronne glebochronne i wodoochronne, a także krajobrazowe.

Podsumowanie

Gleby w obszarze miasta Kunów są zróżnicowane jakościowo. Część północna obszaru miasta posiada gleby słabe w większości V i VI klasy bonitacji, zaliczone do kompleksów o niskiej i bardzo niskiej przydatności rolniczej (kompleks żytni słaby - żytnio-ziemniaczany i kompleks żytnio-łubinowy). Gleby te nadają się do upraw najmniej wymagających roślin polowych.

W części południowej występują gleby urodzajne, zaliczone do I,II,III i IV

klasy bonitacji i do wartościowych kompleksów przydatności rolniczej (kompleks pszenno b.dobry, kompleks pszenno dobry i kompleks pszenno wadliwy) stwarzając warunki do upraw najbardziej wymagających roślin. Granicą występowania gleb o wysokiej przydatności rolniczej jest północna skarpa doliny Kamiennej.

Użytki rolne stanowią 65,18% ogólnej powierzchni miasta z czego:

- grunty orne stanowią 90,75% ogólnej powierzchni użytków rolnych,
- użytki zielone stanowią 8,90% ogólnej użytków rolnych.

Użytki zielone występują w środkowej części miasta (w dolinie rzeki Kamienna) i charakteryzują się wysoką przydatnością rolniczą (kompleksy 1z i 2z).

W obszarze miasta występuje duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych.

W strukturze zasiewów przeważa uprawa zbóż: pszenicy ozimej i jarej, jęczmienia ozimego i jarego i żyta. Znaczny areał zajmują ziemniaki, a z roślin przemysłowych buraki cukrowe.

W produkcji zwierzęcej preferuje się chów bydła mlecznego i trzody chlewnej.

Miasto Kunów jest głównym ośrodkiem przetwórstwa rolno-spożywczego. Znajdują się tutaj masarnie, piekarnie, zlewnia mleka i wytwórnia wód gazowanych.

Gleby w południowej i południowo-zachodniej części miasta należą do najwyższych klas bonitacyjnych. Należy ograniczyć na tych terenach możliwość lokalizowania obiektów przemysłowych i zabudowy wielorodzinnej.

Gleby utworzone z lessów narażone są również na procesy erozyjne. Sposób zagospodarowania powinien uwzględniać zabiegi przeciwoerozyjne :

- orka prostopadła do kierunku spadku,
- bezwzględna ochrona istniejących skupisk drzew i krzewów oraz zadrzewień śródpolowych,
- zabezpieczenie przed tworzeniem się wąwozów i parowów poprzez zadrzewienie i zakrzewienie.

Tereny leśne zajmują blisko 9% powierzchni obszaru miasta. Są to niewielkie skupiska (z wyjątkiem Bukowskiej Góry) drzew i krzewów oraz zadrzewień śródpólnych. Odgrywają ważną funkcję ochronną i krajobrazową.

Gmina Kunów (łącznie z miastem Kunów)

Naturalne warunki glebowe w obszarze gminy Kunów są zróżnicowane. Występują tutaj gleby od słabych i bardzo słabych po dobre i bardzo dobre. Najsłabsze gleby występują w północnej i północno-wschodniej części gminy (na północ od doliny rzeki Kamiennej). Są to głównie gleby bielcowe, wykształcone z utworów polodowcowych i wodnolodowcowych, o niekorzystnych warunkach fizyko-chemicznych zaliczane do V i VI klasy bonitacji.

Najwartościowsze gleby występują w południowej i środkowej części obszaru gminy. Są to gleby utworzone z utworów lessowych (należą tu przede wszystkim gleby brunatne właściwe) o korzystnych warunkach fizyko-chemicznych, zaliczane

do najwyższych klas bonitacji od I do III i do IV klasy oraz gleby pyłowe - mady wykształcone z osadów rzecznych i piaszczysto-mułowych z wkładkami substancji organicznych - występujące w rozległej dolinie rzeki Kamiennej (III klasa bonitacji).

Procentowy udział poszczególnych klas bonitacyjnych w ogólnym areale użytków rolnych przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab.5. Udział poszczególnych klas bonitacyjnych w ogólnym areale użytków rolnych

użytki rolne	pow. całkowita (ha)	I (%)	II (%)	IIIa (%)	IIIb (%)	IVa (%)	IVb (%)	V (%)	VI (%)
grunty orne	4766,61	0,93	9,27	29,85	7,98	11,14	8,24	16,03	16,57
łąki i pastwiska	550,24	0	0,03	16,89		33,99		26,02	23,07
sady	92,86	0,15	11,01	44,80		20,94		13,27	9,84

Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy

Największe powierzchnie zajmują grunty III klasy bonitacji - 34,26% ogólnej powierzchni użytków rolnych. Łącznie z gruntami I, II i IV kl. bonitacji zajmują 63,03% powierzchni użytków rolnych. Pozostałą część zajmują użytki rolne V i VI kl. bonitacji (36,97%).

Kompleksy glebowe

Gleby o wysokiej klasie bonitacji zaliczane są do kompleksów glebowych wysokiej przydatności rolniczej :

- kompleks pszenney b. dobry,
- kompleks pszenney dobry,
- kompleks pszenney wadliwy.

Nadają się one do upraw roślin o dużych wymaganiach glebowych (pszenicy, buraków cukrowych, warzyw gruntowych, sadów).

Kompleksy wysokiej przydatności rolniczej występują we wsiach: Małe Jodło, Chocimów, Udziców, Bukowie, Biechów, Prawęcín, a także w Nietulisku Małym, w południowej i środkowej części obszaru miasta Kunowa.

Gleby o niskiej klasie bonitacji zaliczane są do kompleksów o małej przydatności rolniczej, głównie do :

- kompleksu żytniego słabego (żytnio-ziemniaczany),
- kompleksu żytnio-łubinowego.

Nadają się w zasadzie do uprawy żyta, ziemniaków i mniej wymagających roślin polowych. Występują we wsiach : Kurzacze, Karczma Miłkowska, Kolonia Piaski, Kolonia Inwalidzka, Wymysłów, Rudka, Bokszyca.

Użytki zielone koncentrują się przede wszystkim w dolinie rz. Kamiennej i należą do b. dobrych (1z) i średnich (2z) kompleksów przydatności rolniczej.

Użytkowanie ziemi

Ogólne użytkowanie ziemi w gminie i mieście Kunów przedstawia poniższa tabela.

Tab.6. Użytkowanie ziemi w gminie i mieście Kunów

powierzchnia gminy i miasta w tym	11358,36 ha
użytki rolne	5655,11 ha
las	5104,40 ha
grunty zadrzewione	22,21 ha
wody stojące	0,39 ha
wody płynące	44,40 ha
drogi	176,24 ha
tereny kolejowe	87,16 ha
tereny zabudowane	152,89 ha
tereny niezabudowane	51,15 ha
tereny rekreacji	6,44 ha
tereny różne	15,55 ha
nieużytki	92,41 ha

Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy

Powierzchnia użytków rolnych w gminie i mieście wynosi 5655,11 ha, co stanowi 49,80% ogólnej powierzchni gminy, z czego przypada:

- na grunty orne - 5073,73 ha,
- na użytki zielone - 561,30 ha.

Tab.7. Udział powierzchni użytków rolnych w stosunku do ogólnej powierzchni poszczególnych wsi

sołectwo	pow. ogólna w m²	pow. użytków rolnych w m²	pow. gruntów ornych w m²	użytki zielone w m²
Biechów	2622823	2362843	2327543	35300
Boksycka	1368797	933344	828153	104891
Bukowie	2729723	2516700	2268700	239600
Chocimów	3434118	3257679	3102489	150490
Doły Biskupie	8018233	3431287	3262243	156144
Janik	16987336	6052954	5231173	803824
Kolonia Inwalidzka	10034058	2095738	1886933	202005
Kolonia Piaski	1172000	874063	806163	67900
Kunów	7276597	4743135	4304486	421841
Kurzacze	24732415	904395	852395	52000
Małe Jodło	2842483	2561719	2445061	93558
Miłkowska Karczma	5162743	3343664	3133596	209768
Nietulisko Duże	6848977	5976216	4595662	1375354
Nietulisko Małe	3864484	3105228	2642578	383050

Prawęcín	7302062	6837140	6523747	311462
Rudka	2325292	1762940	1126467	617250
Udziców	4220729	3710151	3484789	225362
Wymysłów	2640695	2081891	1915072	163173

Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy

Największy udział użytków rolnych w stosunku do powierzchni występuje we wsiach: Prawęcín, Małe Jodło, Chocimów, Bukowie, Biechów, Udziców, Nietulisko Duże, Nietulisko Małe.

Struktura własności użytków rolnych

Z ogólnej powierzchni użytków rolnych (5655,11 ha) należy do:

- 364,87 ha - Skarbu Państwa,
- 84,51 ha - gminy i związków gminnych,
- 0,45 ha - powiatu i związków powiatowych,
- 5109,53 ha - osób fizycznych,
- 20,90 ha - spółdzielni rolniczej,
- 63,34 ha - spółek prawa handlowego,
- 11,52 ha - innych.

Gospodarstwa rolne zajmują 4490,69 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wg Spisu Rolnego z 2010 r. wynosi 2,67 ha. Wg danych ze Spisu na terenie gminy znajduje się 1205 gospodarstw rolnych.

Tab.8. Struktura powierzchniowa gospodarstw rolnych

powierzchnia w ha	Liczba gospodarstw	% z ogólnej liczby gospodarstw
do 1 ha	586	48,63
1 - 5	517	42,90
5 - 10	66	5,48
10 - 15	15	1,24
powyżej 15	21	1,74
razem	1205	100,0

Opracowanie na podstawie danych ze spisu rolnego z 2010 r.

W gminie dominują gospodarstwa małe o powierzchni do 1 ha i od 1 do 5 ha. Łącznie stanowią 91,53% ogólnej liczby gospodarstw.

Specjalizacja rolnicza

Produkcja roślinna obejmuje:

- pszenica ozima - 407,14 ha

- pszenica jara - 38,37 ha
- żyto - 123,70 ha
- jęczmień ozimy - 41,67 ha
- jęczmień jary - 247,98 ha
- owies - 142,83 ha
- pszenżyto - 77,19 ha
- mieszanki zbożowe - 168,22 ha
- gryka, proso i inne zbożowe - 4,74 ha
- kukurydza na ziarno - 0,43 ha
- kukurydza na zielonkę - 1,00 ha
- strączkowe jadalne - 12,93 ha
- ziemniaki - 238,00 ha
- buraki cukrowe - 76,17 ha
- rzepak ozimy - 1,00 ha
- okopowe pastewne - 5,09 ha
- warzywa gruntowe - 43,44 ha
- truskawki - 5,66 ha

W produkcji zwierzęcej przeważa chów bydła (742 szt), trzody chlewnej (1241 sztuk), drobiu (21293 sztuki). W niewielkiej ilości hoduje się owce (78 sztuk), konie (121 sztuk), kozy (90 sztuk).

Zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego

W obrębie gminy znajdują się piekarnie, ubojnia i masarnia, masarnia, zlewnia mleka, wytwórnia wód gazowanych.

Leśnictwo

Lasy zajmują 5104,4 ha powierzchni gminy (44,94%) z czego powierzchnia lasów należących do Skarbu Państwa (w tym do spółek Skarbu Państwa lub w użytkowaniu wieczystym) wynosi 4391,83 ha, a lasów należących do osób fizycznych i spółek handlowych - 693,68 ha.

Nadzór nad lasami państwowymi sprawuje Nadleśniczy Nadleśnictwa Ostrowiec Świętokrzyski, nad lasami prywatnymi Kierownik Urzędu Rejonowego, który w ramach porozumienia powierzył nadzór Nadleśnictwu.

Lasy państwowe tworzą duże zwarte powierzchnie w północnej i północno-zachodniej części gminy (Kurzacze, Kolonia Inwalidzka, Janik, Miłkowska Karczma, Doły Biskupie). Lasy prywatne zajmują niewielkie rozproszone powierzchnie w pozostałej części gminy.

Powierzchnie leśne w stosunku do powierzchni poszczególnych wsi i miasta

Kunów przedstawia poniższe zestawienie.

Tab.9. Powierzchnie leśne w stosunku do powierzchni poszczególnych wsi i miasta

sołectwo	pow. ogólna w m ²	pow. lasów w m ²
Biechów	2622823	216400
Boksycka	1368797	199717
Bukowie	2729723	12800
Chocimów	3434118	73371
Doły Biskupie	8018233	4159422
Janik	16987336	10327196
Kolonia Inwalidzka	10034058	7675203
Kolonia Piaski	1172000	52700
Kunów	7276597	751554
Kurzacze	24732415	23631855
Małe Jodło	2842483	244500
Miłkowska Karczma	5162743	1643633
Nietulisko Duże	6848977	470320
Nietulisko Małe	3864484	343638
Prawęcín	7302062	264834
Rudka	2325292	291371
Udziców	4220729	277396
Wymysłów	2640695	408060

Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy

W lasach państwowych (wg informacji z Nadleśnictwa w Ostrowcu Świętokrzyskim) głównymi typami siedliskowymi lasu są bory mieszane świeże (Bmśw), lasy mieszane świeże (Lmśw), bory świeże (Bśw).

Do panujących gatunków drzew wg miąższości należą:

- sosna
- dąb
- brzoza
- olsza
- modrzew
- buk
- jodła

Lasy spełniają ważne funkcje produkcyjną, rekreacyjną i ochronną.

Wszystkie lasy państwowe znajdujące się na terenie gminy uznane zostały za lasy ochronne, w tym lasy glebochronne, wodochronne i wokół miast.

Ważną rolę glebochronną i krajobrazową pełnią także niewielkie skupiska leśne w południowej części gminy, będące własnością prywatną.

Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze, w tym w szczególności wysokie klasy gleb w południowej części gminy, występowanie terenów zalewowych oraz chronionych siedlisk nieleśnych, istotne jest racjonalne prowadzenie zalesień. W pierwszej kolejności dla tworzenia zwartej struktury lasów winny być zalesiane tereny na słabszych glebach (głównie w części północnej gminy).

Podsumowanie

Gmina Kunów jest gminą podmiejską, położoną w strefie żywicielskiej miasta Ostrowiec Świętokrzyski.

Warunki glebowe w obrębie gminy są zróżnicowane. W części południowej występują korzystne warunki glebowe do rozwoju rolnictwa. Gleby wytworzone z utworów lessowych należą do wysokich klas bonitacji (I, II, III i IV) i do wartościowych kompleksów przydatności rolniczej (kompleksy pszenno-b. dobry, pszenno-dobry, pszenno-wadliwy). Nadają się do uprawy najbardziej wymagających roślin a zwłaszcza pszenicy, buraków cukrowych, warzyw, także dla sadów. Najlepsze warunki glebowe występują w Prawęcinnie, Chocimowie, Małym Jodle, Bukowiu, Udzicowie, Biechowie, w południowych częściach Nietuliska Dużego i Kunowa-miasta. W części północnej i północno-wschodniej występują gleby słabe i b.słabe (w przewadze V i VI kl. bonitacji) i o niskiej przydatności rolniczej (głównie kompleksy żytni słaby i żytnio-łubinowy). Nadają się do upraw o małych wymaganiach glebowych (żyto, ziemniaki). Najsłabsze warunki glebowe występują w: Kurzaczach, Miłkowskiej Karczynie, Kolonii Inwalidzkiej, Kolonii Piaski, także w Bokszyckiej, Wymysłowie i Rudce.

Warunki agroklimatyczne dla gminy są średnio-korzystne, stwarzające jednak możliwość uprawy roślin o średnich i wyższych wymaganiach cieplnych, w tym większości warzyw.

Grunty orne najwyższych klas bonitacji (I, II, III) zajmują 48% ogólnej powierzchni gruntów ornych gminy, a grunty orne IV kl. bonitacji, 19,4%. Pozostałe 32,6% powierzchni gruntów ornych zajmują gleby V i VI klasy bonitacji.

Użytki rolne (5655 ha) stanowią blisko 50% ogólnej powierzchni gminy.

W obrębie gminy występuje duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Na ogólną liczbę 2100 gospodarstw 45% to gospodarstwa małe o powierzchni do 1 ha.

Struktura produkcji rolnej odpowiada warunkom przyrodniczo-glebowym. Głównym kierunkiem specjalizacji rolniczej jest gospodarka zbożowo-paszowa oraz chów. Z roślin przemysłowych największe powierzchnie zajmują buraki cukrowe. Zbyt małe powierzchnie w stosunku do możliwości glebowych i klimatycznych zajmuje uprawa warzyw i sady. Przetwórstwo rolno-spożywcze w gminie jest słabo rozwinięte. Prawie wszystkie zakłady rolno-spożywcze znajdują się w Kunowie - mieście.

Należy ograniczyć możliwość przeznaczania gleb I, II, III i IV klasy na cele nie związane z produkcją roślinną, jak i przed podziałem zwartych maszynów

glebowych na mniejsze działki. W południowej części gminy na glebach lessowych należy podjąć zabiegi zapobiegające erozji.

W związku z położeniem gminy w bliskim sąsiedztwie rynku zbytu, jakim jest Ostrowiec Świętokrzyski wskazane byłoby oprócz utrzymania istniejącej specjalizacji rolniczej, zwiększanie areалу upraw warzywniczych, zarówno gruntowych jak i pod osłonami oraz powierzchni sadów.

Ze względu na warunki przyrodnicze oraz bazę żywnościową należałoby zwrócić uwagę na rozwój agroturystyki.

Lasy zajmują prawie 45% powierzchni gminy. Największe powierzchnie leśne znajdują się w północnej i północno-zachodniej części obszaru gminy. Są to lasy państwowe, które stanowią 86% całego obszaru leśnego. Ok.14% należą do lasów prywatnych zajmujących niewielkie rozproszone powierzchnie.

Lasy pełnią ważne funkcje: gospodarczą, rekreacyjną i ochronną. Wszystkie lasy państwowe na terenie gminy uznane zostały za ochronne. Ważne funkcje glebochronne i krajobrazowe pełnią także lasy prywatne.

4. Zagrożenia środowiska przyrodniczego

Środowisko przyrodnicze ulega ciągłym zmianom, a decydujące znaczenie w procesie tych przemian ma człowiek, który często w sposób nieprzemyśłany i nierozważny obniża walory użytkowe terenu. Zagrożeniem jest wszystko, co obniża walory środowiska przyrodniczego.

Szczególnie podatne na zagrożenia są zbiorniki wód podziemnych stanowiące podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę. Zbiornikom tym zagrażają przede wszystkim nieprawidłowości w gospodarce odpadami komunalnymi i przemysłowymi oraz niedostateczne unieszkodliwianie ścieków na obszarach pozbawionych kanalizacji.

Wody podziemne są słabo chronione przed przenikaniem zanieczyszczeń z powierzchni terenu. Pobieranie ich przez ujęcia powoduje wsiąkanie wód powierzchniowych do zbiorników wodonośnych w strefach lejów depresji ujęć. Ponieważ są one z reguły zanieczyszczone (III klasa i pozaklasowe) stwarza to poważne niebezpieczeństwo zanieczyszczenia wód podziemnych.

Największe zagrożenie dla wód podziemnych stanowią:

- nieszczelne szamba i brak kanalizacji,
- zanieczyszczenia ściekami komunalnymi i przemysłowymi,
- wysypiska odpadów komunalnych i przemysłowych,
- punkty dystrybucji i przetaczania paliw płynnych,
- ścieki z ferm hodowlanych,
- opady pyłów i zanieczyszczeń powietrza gazami powodujące zakwaszenie wód,
- niewłaściwe stosowanie nawozów i środków ochrony roślin.

Istnieje niebezpieczeństwo zaśmiecania lejów dawnych wyrobisk w

sąsiedztwie wsi i przysiółków przez "dzikie" wysypiska śmieci (opakowania po detergentach, pestycydach, nawozach sztucznych, itp.)

Zbyt mała ilość pojemników na odpady komunalne powoduje, że część odpadów jest składowana w lasach i potokach, co stanowi bezpośrednie zagrożenie dla środowiska.

Miasto Kunów jest skanalizowane, ale ogólnie na terenie gminy z kanalizacji korzysta niespełna 21 % ludności. System opróżniania szamb nie rozwiązuje problemu ścieków, ponieważ brak jest ścisłej kontroli nad ich szczelnością i opróżnianiem. Użytkownicy szamb częściowo je opróżniają wylewając zawartość do ziemi lub rozwożąc na pola.

Fekalia wywozi się wozami do oczyszczalni miejskiej w Kunowie, sporadycznie też do oczyszczalni w Ostrowcu Świętokrzyskim. Na terenie Gminy obserwuje się jednak lokalne zrzuty zanieczyszczeń do rzek zwłaszcza w przypadku Świśliny.

Obserwuje się zły stan wód powierzchniowych. Rzeka Kamienna prowadzi wody poniżej stanu dobrego. Istnieje konieczność poprawy stanu sanitarnego wód zlewni rzeki Kamiennej (sanitacja).

Utrzymuje się groźba powodzi zwłaszcza w obszarach położonych w dolinie rzeki Kamiennej. Wiąże się to z potrzebą budowy zbiorników retencyjnych i regulacją niektórych odcinków brzegowych rzeki oraz stanem technicznym wałów przeciwpowodziowych. Równocześnie należy dbać o nienaruszanie ekosystemów lokalnych przez niewłaściwą zbyt inżynierską regulację, przekopy, skracanie meandrów dolin rzecznych, jak również prace melioracyjne.

Nie przewiduje się kompleksowej regulacji koryta Kamiennej na odcinku gminy Kunów, ani regulacji Świśliny.

Problemem są również zanieczyszczenia spowodowane przez rolnictwo i hodowlę oraz stosowanie nawozów i środków ochrony roślin. Zanieczyszczenia te przedostają się częściowo do podłoża lub spływają powierzchniowo do cieków, zwłaszcza w okresach roztopowych lub występowania intensywnych opadów atmosferycznych.

Niekorzystny wpływ na krajobraz ekologiczny ma niszczenie roślinności łąkowej, zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, w wąwozach oraz przy drogach. Ponadto brak dbałości o roślinność śródpolną sprzyja procesom erozyjnym.

Notuje się też narastające zagrożenia drzewostanów powstałe w wyniku nadmiernego przesuszania gruntów i antropopresji przemysłowej jak i działalności człowieka (nadmierny i niekontrolowany wyrąb drzew, posiadający charakter gospodarki rabunkowej).

Ponadto lasy w północnej części gminy, z uwagi na przewagę siedlisk suchych a także jako potencjalne miejsce wyjazdów weekendowych z pobliskiego Ostrowca, cechuje się wysokim zagrożeniem pożarowym.

Brak przepustów dla roślinności i małych zwierząt przez główne szlaki komunikacyjne stanowi poważną barierę ekologiczną. Dotyczy to dróg krajowych Nr 9 i 42.

Problemem gminy jest zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

spalinami, jak również pogorszenie się higieny atmosfery spowodowane niską emisją.

Poważnym zagrożeniem dla walorów przyrodniczych gminy może być nielegalna eksploatacja wyrobisk (piaski, żwiry, piaskowce), głównie w zboczowych partiach doliny Kamiennej, powodująca dewastację samych złóż oraz gruntów rolniczych i niszcząca skarpy. Również tereny planowanej eksploatacji surowców zostają pozbawione aktywnej substancji roślinnej i dlatego wymagają rekultywacji. Przy zwiększonej eksploatacji surowców budowlanych, mogą nastąpić tu zakłócenia równowagi ekosystemów.

V. ZAGADNIENIA SPOŁECZNO-LUDNOŚCIOWE

1. Ocena rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych oraz ocena warunków życia mieszkańców

Uwarunkowania rozwoju

Do ważniejszych uwarunkowań zalicza się zjawiska wynikające z rozwoju demograficznego, warunków przyrodniczo-klimatycznych (gospodarka rolna bardzo znacząca w gminie), ogólnego stanu gospodarki, w tym sektora wytwórczego poza rolnictwem, systemu (instrumentów) oddziaływania na gospodarkę, uwarunkowania wynikające ze współzależności z sąsiednimi gminami i usytuowaniem w regionie, a także uwarunkowania wynikające z problemów rozwoju, możliwości ich rozwiązania, w tym przede wszystkim możliwości finansowych gminy.

Główne uwarunkowania demograficzne to:

- niższy przyrost naturalny niż średnia wartość dla województwa świętokrzyskiego,
- dodatnie saldo migracji w mieście i na terenach wiejskich,
- proces starzenia się ludności.

Uwarunkowania związane z bazą ekonomiczną

Zdolność rozwojowa gminy zdeterminowana jest nie tylko przez istniejący potencjał gospodarczy, jego strukturę i stopień wykorzystania, ale także przez zdolności rozwojowe gospodarki całego województwa, a w szczególności jego północnej części, w której leży gmina Kunów oraz sąsiadujących województw.

Stan wyjściowy gospodarki gminy Kunów określają takie niekorzystne cechy jak:

- wrażliwość na warunki aerosanitarne związane z położeniem geograficznym gminy (bliskie sąsiedztwo aglomeracji Skarżysko Kamienna, Starachowice, Ostrowiec Świętokrzyski),

- rozdrobniona struktura agrarna charakteryzująca się wysokim stanem zatrudnienia w rolnictwie i zasobem siły roboczej oraz niedostosowaniem zasobów pracy do zasobów ziemi uprawnej i do struktury produkcji rolnej (drobnotowarowość gospodarstw, większości produkujących na własne potrzeby i drobnego handlu), a przy tym niechęć rolników do przeprowadzania prac scaleniowych,
- słabe wyposażenie wsi w infrastrukturę techniczną, niewydolność systemu energetycznego, prawie brak systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków, występowanie obszarów zagrożonych trwałym deficytem wody, zły stan techniczny dróg,
- wymogi stawiane obszarom chronionym (Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej, obszar Natura 2000 "Wzgórza Kunowskie"), na których obowiązują ograniczenia wynikające z ochrony przyrody.

Funkcje społeczno-gospodarcze gminy

Głównymi funkcjami gminy Kunów są:

- rolnictwo,
- obsługa ludności,
- funkcję uzupełniającą pełni rekreacja.

Wiodącymi funkcjami ośrodka gminnego tj. miasta Kunowa są:

- obsługa ludności w tym funkcje administracyjne,
- mieszkalnictwo,
- przemysł lokalny i drobna wytwórczość,
- funkcję uzupełniającą pełni obsługa rolnictwa i ruchu rekreacyjnego.

Wspomniane wyżej funkcje to :

rolnictwo

- występowanie dużego arealu użytków rolnych,
 - miasto Kunów 65,2 % powierzchni ogólnej (474 ha),
 - gmina 49,8% powierzchni ogólnej (5655 ha),
- wysokie zatrudnienie w rolnictwie,

obsługa ludności - rozwój usług publicznych i komercyjnych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym (szkolnictwo średnie, ochrona zdrowia, obsługa finansowa, administracyjna itp),

rekreacja - walory przyrodniczo - krajobrazowe, a w szczególności duży wskaźnik zalesienia gminy (terenów wiejskich) bo wynoszący ok. 45 %, bliskie sąsiedztwo ośrodków miejskich tj. Ostrowca Świętokrzyskiego i Starachowic - a więc wypoczynek typowo rekreacyjny (weekendowy),

przemysł i drobna wytwórczość - zarejestrowanych jest ok. 432 działalności gospodarczych (w większości w zakresie działalności handlowej) na terenie miasta działają większe przedsiębiorstwa - np. Fabryka Maszyn Rolniczych Agroplastmet Sp. z o.o.,

mieszkalnictwo - mimo słabnącego przyrostu naturalnego ta funkcja ma szansę rozwoju ze względu na tendencję poprawy warunków mieszkaniowych ludności.

Na terenie gminy rozwija się grupa małych przedsiębiorstw - zarejestrowane są w gminnej ewidencji 432 działalności gospodarcze (stan na 1 lipca 2011 r.). Rozwój przedsiębiorczości jest na terenie gminy dość niski. Na 10 tys. mieszkańców przypada 526 podmiotów gospodarczych, średnia dla powiatu wynosi 945.

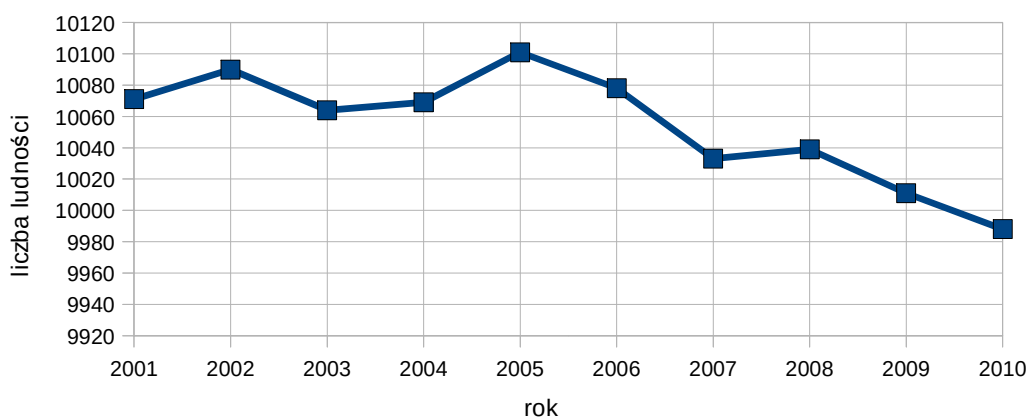
Największe zakłady przemysłowe na terenie gminy to:

- Paradowscy AMP Sp. J - produkcja części i zespołów samochodowych,
- AGROPLASTMET Sp. z o. o. - produkcja sprzętu rolniczego i samochodowego,
- Zakład Przerobu Drewna „WALD-B” Sp. J. A. Bugajski, S. Bugajski, W. Bugajski - przerób drewna.

Demografia

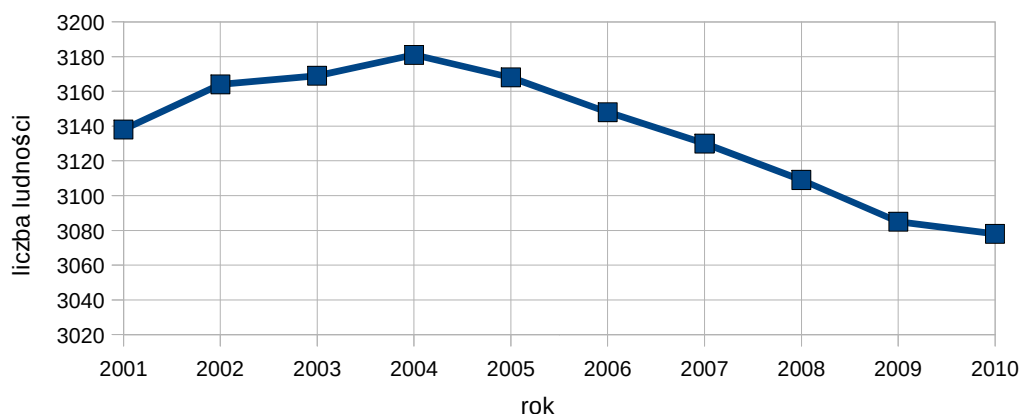
Wg Narodowych Spisów Powszechnych z lat 1988 i 2002 liczba ludności gminy Kunów wynosiła odpowiednio 10 332 i 9 906 osoby. Oznacza to spadek liczby ludności w ciągu czternastu lat o ok. 4%. Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie gminy Kunów na koniec 2010 r. zameldowanych było 9988, zaś mieszkało faktycznie 9913 osób.

Ryc.1. Liczba ludności na terenie gminy i miasta

Opracowanie wg danych GUS

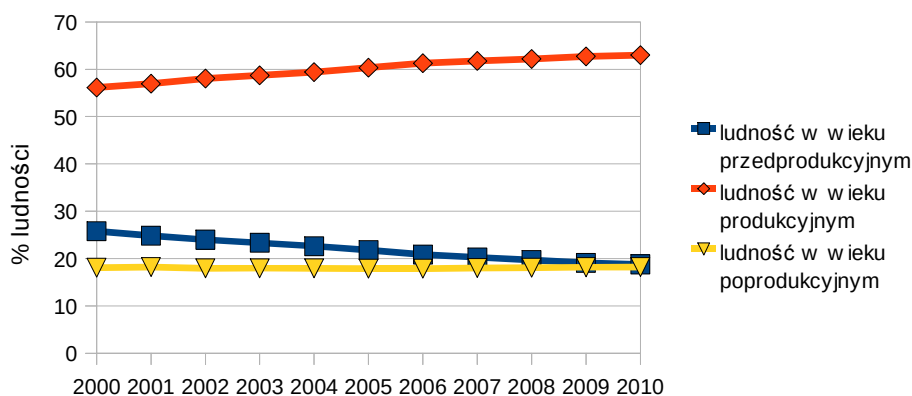
Ryc.2. Liczba ludności na terenie miasta

Opracowanie wg danych GUS

Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 18,8% ogółu mieszkańców gminy, w wieku produkcyjnym 63%, w wieku poprodukcyjnym 18,2% (stan na 2010r. wg. GUS).

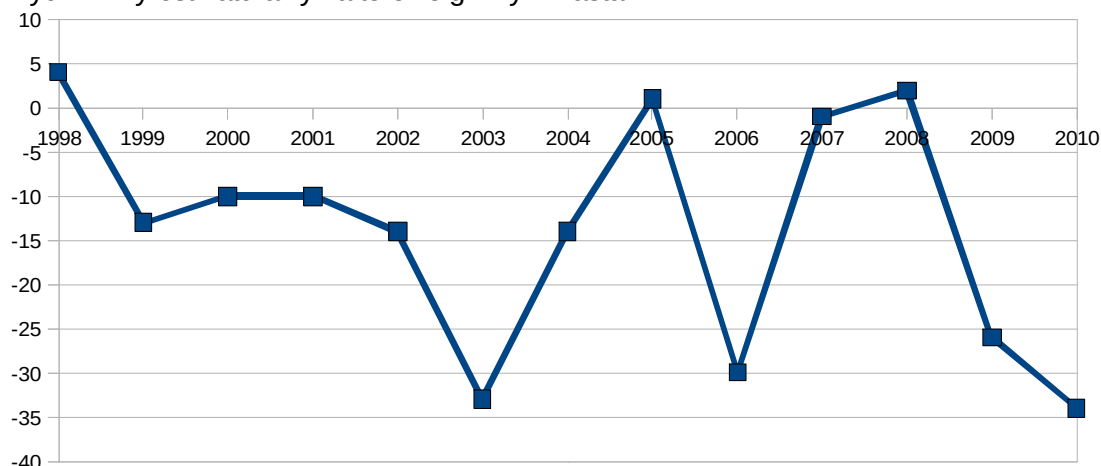
Ryc.3. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym

Opracowanie wg danych GUS

Sytuacja demograficzna na terenie gminy w ciągu ostatnich lat jest dość niestabilna. Zauważalna jest duża zmienność w przyroście naturalnym, który w roku 2010 osiągnął najniższą w badanym okresie wartość -34.

Ryc.4. Przyrost naturalny na terenie gminy i miasta

Opracowanie wg danych GUS

Sytuację demograficzną w gminie Kunów w latach 2002 i 2010 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab.10. Sytuacja demograficzna gminy Kunów

	2002	2010
Ludność ogółem	10 090	9 988
w tym: miasto Kunów	3 164	3 078
obszary wiejskie	6 926	6 910
gęstość zaludnienia M/km ²	87	87
miasto	430	419
obszary wiejskie	64	65
przyrost naturalny	-1,4‰	-3,4‰
miasto	2,9‰	-3,2‰
obszary wiejskie	-3,3‰	-3,5‰
migracje (saldo)	33	11
miasto	17	3
obszary wiejskie	16	8

Opracowanie wg danych GUS

Dla porównania średni wskaźnik wojewódzki przyrostu naturalnego wynosił odpowiednio -1,3 ‰ i -1,2 ‰.

Województwo świętokrzyskie ogółem charakteryzuje się od kilku lat ujemnym saldem migracyjnym (2002 - minus 2 459 osób, 2010 - minus 2 545 osoby).

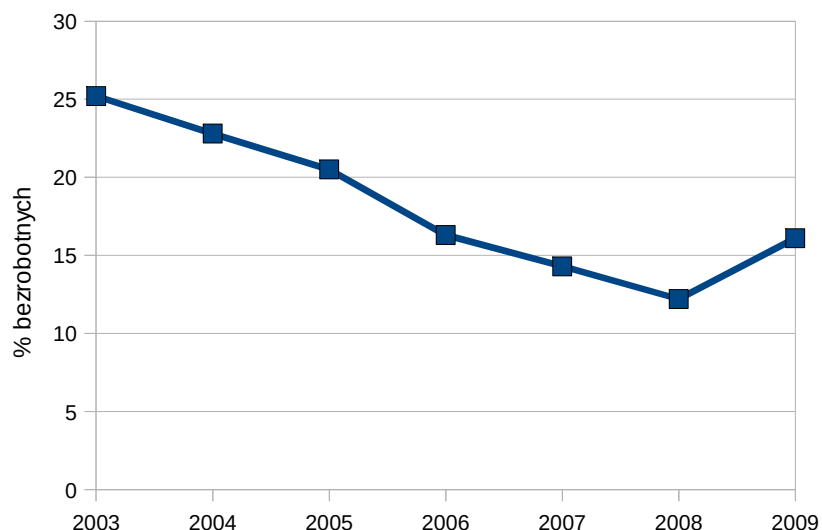
Zatrudnienie kształtowało się następująco:

- w 2003 roku ogółem 635 osób zatrudnionych, w tym w mieście Kunów 482 osoby, na terenach wiejskich 153 osób, w tym w poszczególnych sektorach:
 - rolnictwo 1 osoba w mieście, 5 na wsi
 - przemysł 226 osób w mieście, 63 na wsi
 - usługi 255 osób w mieście, 85 na wsi
- w 2010 roku ogółem 927 osób zatrudnionych, w tym w mieście Kunów 783 osoby, na terenach wiejskich 144 osoby.

Bezrobocie

W 2009 r. na terenie gminy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 16,1%.

Ryc.5. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Opracowanie wg danych GUS

Bezrobocie na terenie gminy w roku 2003 wynosiło ponad 25%, z roku na rok stopniowo spadało. Nadejście kryzysu ekonomicznego przyczyniło się do ponownego wzrostu bezrobocia. Prognozy gospodarcze na następne lata wskazują dalszy wzrost bezrobocia.

Należy brać pod uwagę ciągle malejący przyrost ludności gminy, spadek populacji w wieku przedprodukcyjnym, chwilowy wzrost populacji w wieku produkcyjnym (ważna dla rynku pracy) oraz stały i pogłębiający się wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym - zwłaszcza na terenach wiejskich co powodować będzie konieczność zwrócenia przez władze samorządowe szczególnej uwagi na dziedzinę opieki społecznej, ubezpieczeń, nagłej pomocy itp.

Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe gminy Kunów na podstawie danych GUS w latach 1998-2009 kształtowały się następująco :

Tab.11. Zasoby mieszkaniowe w gminie Kunów

	1998	2009
ilość mieszkań	2 999	3 165
izb	9 473	11 371
m ² powierzchni użytkowej	180 293	216 914
izb/mieszkanie	3,15	3,59
m ² powierzchni użytkowej/mieszkanie	60,12	68,53

Opracowanie wg danych GUS

Tab.12. Wyposażenie mieszkań w instalacje infrastrukturalne w % ilości mieszkań.

	2002	2009
wodociąg	85%	84,2%
ustęp spłukiwany	67,3%	68,2%
łazienka	67%	68%
centralne ogrzewanie	66,8%	67,9%
gaz sieciowy	28,5%	29,3%

Opracowanie wg danych GUS

Porównując rozwój budownictwa mieszkaniowego z rozwojem demograficznym, który należy uznać za ujemny a co najwyżej w stagnacji trzeba zaznaczyć, że rozwój budownictwa mieszkaniowego wyprzedzał stale tempo przyrostu ludności co świadczy o pozytywnej tendencji do poprawy warunków mieszkaniowych - większe nowe budynki, mniejsze zagęszczenie izb mieszkalnych, większa powierzchnia przypadająca na mieszkańca, a wreszcie wzrost infrastruktury technicznej.

Mimo poprawy standardów w zakresie mieszkalnictwa co prezentują powyższe dane należy stwierdzić, że są one niższe od średnich krajowych jak i od wojewódzkich, w szczególności jeśli chodzi o wyposażenie w instalacje techniczno-sanitarne (przede wszystkim łazienki i toalety, centralne ogrzewanie i gaz sieciowy).

Infrastruktura społeczna

Stopień wyposażenia gminy w urządzenia infrastruktury społecznej najlepiej obrazują współczynniki (mierniki) charakteryzujące poszczególne rodzaje usług tak o znaczeniu publicznym jak i komercyjnym.

Poniżej zamieszczono tabelę pt. "Standardy jakości życia". Wielkość mierników oparto na danych pochodzących z Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Miasta i Gminy Kunów.

Tab.13. Standardy jakości życia wybranych elementów infrastruktury społecznej gminy Kunów (wg danych z 2009r.)

Lp	Wyszczególnienie dziedzin infrastruktury społecznej	Miernik	Wielkość miernika w roku 1996	Wielkość miernika stan istniejący	Uwagi
1. 1.1	MIESZKALNICTWO posiadanie samodzielnego mieszkania	<u>I. gosp. dom</u> 100 mieszk.	104	116	dane na 2002r.
	wygoda zamieszkania	<u>m²p.uż .miesz.</u> 1 M	16,5 18,5	21,8	- miasto - wioski
		<u>liczba osób</u> 1 mieszkanie	3,5 3,2	3,16	

2.	OŚWIATA I WYCHOWANIE				
2.1	objęcie opieką przedszkolną dzieci w wieku 3-6 lat	% uczestnictwa	52 43	100 29	- miasto - wioski
2.2	warunki nauki w szkołach podstawowych, zagęszczenie pomieszczeń do nauki	<u>I. uczniów</u> 1 pom.do nauki	17	8	
2.3	zmianowość w szkołach podstawowych	<u>I. oddziałów</u> 1 pom. do nauk	1,1	0,6	
2.4	warunki nauki w gimnazjach zagęszczenie pomieszczeń do nauki	<u>I. uczniów</u> <u>1 pom.do nauki</u>	-	17,7	
2.5	warunki nauki w szkołach średnich zagęszczenie pomieszczeń do nauki	<u>I. uczniów</u> 1 pom. do nauki	23	6,4	
2.6	możliwość opieki pozarodzinnej - domy dziecka, pogotowie opiekuńcze	<u>I. miejsc</u> 1000 M	brak	brak	org. domu opieki lub rodzin zastępczych
3.	KULTURA				
3.1	możliwość korzystania z : bibliotek i filii bibliotek	<u>I. mieszkańc.</u> 1 placówkę	3200 1450	3047 1378	- miasto - wioski
		<u>I. woluminów</u> 1 tys. M	6300 4100	7687 3310	- miasto - wioski
3.2	ośrodków kultury, klubów, świetlic	<u>I. M</u> 1 obiekt	3400	10011	
3.3	kin	<u>I. miejsc</u> 1000 M	brak	brak	sala kinowa w ośrodku kultury
4.	OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA				
4.1	zasięg obsługi przez przychodnie	<u>I. M</u> 1 placówkę	5100	3337	
4.2	możliwości hospitalizacji	<u>I. łóżek</u> 1000 M	brak	brak	obsługa w Ostrowcu
4.3	możliwość opieki społecznej w domach pomocy społecznej	<u>I. miejsc</u> 1000 M	brak	brak	konieczna realiz. domu opiek. społ. dla dorosłych
4.4	objęcie opieką w żłobkach dzieci w wieku 0-2 lat	<u>I. miejsc</u> 1000 M	brak	brak	brak potrzeb lub mini żłobek 30
4.5	możliwość nabycia leków	<u>I. M</u> 1 aptekę	brak danych	4957	
5.	SPORT				
5.1	możliwość korzystania z hali i sal sportowych.	<u>I. M</u> 1 obiekt	2535	2352	
5.2	pływalni (basenu)	<u>I. M</u> 1 obiekt	brak	brak	basen kryty w mieście
5.3	stadionów i boisk	<u>I. M</u> 1 obiekt	1120	1120	
6	REKREACJA - ZIELEŃ				
6.1	URZĄDZONA możliwość korzystania z terenów urządzeń zieleni miejskiej (parki, zieleńce)	<u>m² pow. terenu</u> 1 M	brak danych	0,6	
6.2	ogródki działkowe	<u>m² pow. terenu</u> 1 M	brak danych	1,13	stosownie do potrzeb ludn.
6.3	cmentarze	<u>m² pow. terenu</u> 1 M	brak danych	5,68	
7	ŁĄCZNOŚĆ				
7.1	możliwość korzystania z placówek pocztowych	<u>I. M</u> 1 placówkę	10140	10011	

8	OCHRONA				
8.1	PRZECIWPOŻAROWA	<u>I.M.</u>	2028	1251	
	stopień zabezpieczenia ludności	1 placówkę			

Opracowanie wg danych GUS i danych z Urzędu Gminy

Z zamieszczonych danych tabelarycznych wynika, że :

- stopniowo poprawiają się warunki mieszkaniowe (więcej mieszkań, większe powierzchnie, itp),
- nie jest zła sytuacja ogólna w warunkach nauczania w szkołach podstawowych w odniesieniu do liczby uczniów na 1 pomieszczenie do nauki czy zmianowość w szkołach,
- poprawiły się nieznacznie warunki obsługi w zakresie służby zdrowia,
- pogorszyły się nieco warunki obsługi przez placówki kultury.

Powyżej zaprezentowana tabela zawiera standardy jakości życia mieszkańców gminy w zakresie wybranych elementów infrastruktury społecznej (wg możliwości uzyskania danych statystycznych).

2. Prawa własności gruntów

Własność gruntów rozpoznano w oparciu o dokumentację znajdującą się w Urzędzie Miasta i Gminy Kunów.

Tab.14. Własność gruntów na terenie miasta i gminy Kunów

Lp.	Własność	Powierzchnia ogółem	% powierzchni gminy
1	Grunty Skarbu Państwa	50101123	44,11
2	Grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	825541	0,73
3	Grunty spółek Skarbu Państwa	500	>0,01
4	Grunty gmin i związków międzygminnych	1358318	1,20
5	Grunty gmin w użytkowaniu wieczystym	4570	>0,01
6	Grunty osób fizycznych	59066646	52,00
7	Grunty spółdzielni	225427	0,20
8	Grunty kościołów i związków wyznaniowych	164001	0,14
9	Grunty wspólnot gruntowych	22500	0,02
10	Grunty powiatów i związków powiatów	233208	0,21
11	Grunty powiatów w użytkowaniu wieczystym	41827	0,04
12	Grunty spółek prawa	1539904	1,36

	handlowego		
--	------------	--	--

Opracowanie wg danych z Urzędu Gminy

Znaczny udział gruntów należących do Skarbu Państwa związany jest przede wszystkim z występowaniem rozległych kompleksów lasów państwowych w północnej i północno-zachodniej części gminy.

VI. STRUKTURA PRZESTRZENNA

1. Dziedzictwo kulturowe

Miasto i gmina Kunów to teren tradycji kulturowych Starożytnego Górnictwa i Hutnictwa Świętokrzyskiego, gdzie w I w. n. e. koncentrowały się stanowiska dymarkowe i piecowiska obejmujące każdorazowo dziesiątki dymarek, oraz istnieją relikty archeologiczne osadnictwa z tego okresu, jak też Staropolskiego Okręgu Przemysłowego ze śladami zabytków techniki XVI-XVIII w. oraz ruinami wybitnych założeń przemysłowych (Nietulisko Fabryczne - zespół walcowni), pozostałościami układów wodnych (Nietulisko, Doły Biskupie) i zachowanymi zespołami przemysłowymi z XIX w. (fabryka tektury "Witulin" w Dołach Biskupich). Przetrwały również XIX wieczne osiedla pracowników przemysłowych o oryginalnych układach urbanistycznych (Nietulisko Fabryczne, Doły Biskupie). W załączniku (ryc. 6) przedstawiono Staropolskie Zagłębie Przemysłowe w latach 1815 - 1845.

Z początku XX wieku zachowały się wiatraki koźlaki (Janik, Janik Kolonia, Małe Jodło) i młyn wodny w Dołach Opacich.

Tradycje kamieniarskie Kunowa znane są od XII wieku i kontynuowane do czasów współczesnych (kamieniołomy, zakłady obróbki kamienia).

Fragmenty obszaru noszą cechy krajobrazu kulturowego komponowanego (XIX-wieczny zespół dworsko-parkowy w Chocimowie i Nietulisku Małym, pozostałości takich zespołów w Kunowie i Janiku, otoczenie kościołów i cmentarze w Kunowie, założenia przemysłowo-osiedlowe Nietuliska Fabrycznego, leśniczówki i gajówki w Janiku oraz Kolonii Inwalidzkiej, lokalne aleje, itp.).

Ochroną konserwatorską otoczony jest XVI-XVIII wieczny układ urbanistyczny miasta Kunowa, powstały na śladach osadnictwa z XII wieku (istniał tu wówczas dwór Biskupów Krakowskich). Zabytki sakralne są skromnie reprezentowane przez kościół parafialny i pozostałości drugiego kościoła z XVII wieku w Kunowie oraz kaplicę graniczną dóbr Biskupów Krakowskich z XV wieku w sołectwie Kurzacze. Kaplica ta jest unikatem w skali krajowej - pierwsza murowana kaplica wolnostojąca w Polsce zachowana dotychczas. Pod ochroną konserwatorską znajdują się również zespoły zabudowy i budynki mieszczkańskie z XIX/XX wieku w Kunowie oraz liczne wiejskie domy mieszkalne o tradycyjnej formie, jak też zachowane karczmy i zajazdy (Boksycka, Bukowie).

Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z terenu Miasta i Gminy Kunów (stan z dnia 21.07.2011 r.)

- założenie przestrzenno-poprzemysłowe w miejscowości Doły Biskupie, wpisane pod numerem A. 607/1-6 dnia 10.12.2010 r. (1000 z 30.10.1980 r.), w skład którego wchodzi:
 - pozostałości zakładu przemysłowego dawnej Fabryki Tektury „Witulin” - teren wraz z budynkami: hala odwadniania, turbinownia, dawna śrutownia, magazyn żelaza, kotłownia, magazyn wyrobów gotowych i magazyn techniczny,
 - układ wodny: kanał roboczy i jaz na rzece Świślinie,

- miejsce po dawnym budynku administracyjno-mieszkalnym,
- układ urbanistyczny zespołu budowlanego dawnego osiedla przyfabrycznego,
- pozostałości parku,
- kamieniołom wraz z dwoma budynkami dawnych warsztatów kamieniarskich;
- kaplica p.w. św. Katarzyny wraz z otoczeniem: od wschodu od linii drogi do Miłkowskiej Karczmy, od północy do linii drogi leśnej do Piasków Kunowskich zaś od południa i zachodu w odległości 50 m od obiektu w obrębie ewidencyjnym Janik, położona w sołectwie Janik, wpisana pod numerem A. 608 dnia 5.07.2010 r. (1026 z 27.04.1984 r.);
- zespół kościoła parafialnego w miejscowości Kunów, wpisany pod numerem A. 609/1-2 dnia 5.07.2010 r., (461 z 18.03.1957 r.), w skład którego wchodzi:
 - kościół parafialny p.w. św. Władysława,
 - dzwonnica;
- przydrożna figura św. Jana Napomucena, położona w Kunowie, wpisana pod numerem 58 B dnia 12.05.2005 r.;
- rzymskokatolicki cmentarz grzebalny w Kunowie, wpisany pod numerem A. 9 dnia 22.03.2007 r.;
- park w miejscowości Nietulisko Duże (obecnie Nietulisko Małe), wpisany pod numerem A. 611 dnia 5.07.2010 r. (617 z 13.12.1957 r.);
- grodzisko wczesnośredniowieczne w miejscowości Nietulisko Małe, wpisane pod numerem 528 A w 1973 r.;
- park w miejscowości Chocimów, wpisany pod numerem A. 606 dnia 1.01.1999r. (593 z 12.12.1957 r.);
- zespół urbanistyczno-przemysłowy w miejscowości Nietulisko Duże, wpisany pod numerem 436 dnia 21.06.1967 r., w którego skład wchodzi:
 - walcownia (ruina) nr 318 z 1.12.1956r.
 - most z wylotem kanału,
 - budynek kontrolny I,
 - budynek kontrolny II,
 - przepust wodny,
 - suszarnia (ruina) nr 318 z 1.12.1956r.,
 - budynek dyrekcji,
 - magazyn (ruina) nr 318 z 1.12.1956r..

Wykaz zabytków znajdujących się w ewidencji zabytków:

- dom drewniano-murowany nr 6 z 1926 r., położony w sołectwie Doły Biskupie;
- dom drewniany nr 15 z 1890 r., położony w sołectwie Doły Biskupie;
- młyn wodny murowany z 1922 r., położony w sołectwie Doły Biskupie;
- pozostałości kościoła p. w. św. Szymona i Judy z 1943 – 1646 r. – zachowana sklepiona piwnica, położona w mieście Kunów;
- dom drewniany nr 9 z 1920 r., położony w mieście Kunów przy ul. Chocimowskiej;
- dom murowany nr 24 z ok. 1900 r., położony w mieście Kunów przy ul. Chocimowskiej;

- dom drewniany nr 16 z 1856 r., położony w mieście Kunów przy ul. Kościelnej;
- dom drewniany nr 18 z 1910 r., położony w mieście Kunów przy ul. Kościelnej;
- murowany spichlerz z poł. XIX wieku jako pozostałość zespołu dworskiego przy ul. Kościuszki;
- zespół podworski w skład którego wchodzi park, dwór drewniany, zespół budynków gospodarczych, położony w sołectwie Nietulisko Małe;
- założenie przestrzenno-przemysłowe w miejscowości Nietulisko Duże;
- dom drewniany nr 61 z 1919 r., położony w sołectwie Prawęcín;
- zagroda nr 49, położona w sołectwie Prawęcín:
 - dom drewniany z ok. 1890 r.,
 - budynek gospodarczy drewniany z 1942 r.;
- dom drewniany nr 31 z ok. 1900 r., położony w sołectwie Prawęcín;
- dom drewniany nr 33 z ok. 1930 r., położony w sołectwie Prawęcín;
- dom drewniany nr 35 z 1930r., położony w sołectwie Prawęcín;
- dom drewniany nr 36 z 1914 r., położony w sołectwie Prawęcín;
- dom drewniano – murowany nr 38 z 1919 r., położony w sołectwie Prawęcín;
- dom drewniany nr 46 z ok. 1900 r., położony w sołectwie Prawęcín;
- zespół kościoła par. p.w. św. Władysława: ogrodzenie z bramkami i stacjami Męki Pańskiej, kostnica, studnia plebańska, figura św. Władysława z 1835 r., figura Matki Boskiej z 1873 r.;
- dwór murowany z XIX w. w Chocimowie;
- figura Matki Boskiej z 1890 r.;
- leśniczówka drev. w Koloni Inwalidzkiej;
- gajówka murowana z ok. 1850 r. w Kolonii Inwalidzkiej.

Teren miasta i gminy posiada miejsca upamiętnione walkami powstańczymi 1863 roku oraz I i II wojny światowej (działalność partyzancka, martyrologia miejscowej ludności).

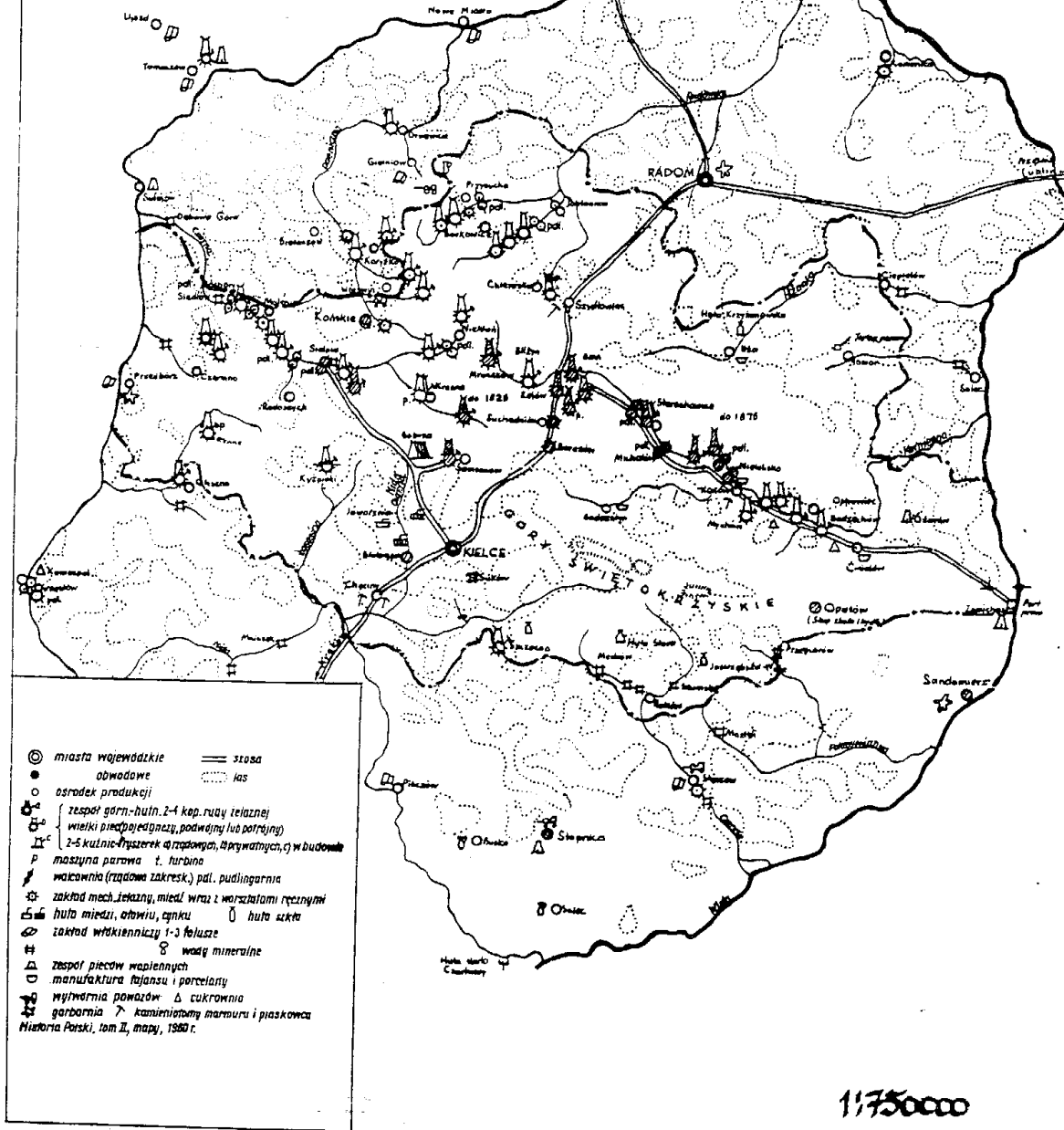
O "klimacie kulturowym" miejscowości w gminie Kunów świadczy również szereg budynków mieszkalnych o tradycyjnej formie architektonicznej z zadbanym ogrodem kwiatowym lub warzywnikiem oraz sadem, uporządkowane zabudowania gospodarcze, tworzące charakterystyczny krajobraz małego miasteczka lub osady wiejskiej.

Reasumując, miasto i gmina Kunów jest obszarem o wyjątkowych walorach krajobrazu kulturowego, który może kreować atrakcyjność kulturowo-turystyczną - układy urbanistyczne, pojedyncze obiekty i zespoły obiektów, obiekty i zespoły architektoniczne, techniczne związane z funkcjonowaniem starożytnego hutnictwa i Staropolskiego Okręgu Przemysłowego.

Ryc.6

STAROPOLSKIE ZACŁĘBIE PRZEMYSŁOWE W LATACH

1815 -
- 1845

2. STRUKTURA ISTNIEJĄCEJ ZABUDOWY

W obszarze gminy dominuje zabudowa mieszkaniowa. Funkcje usługowe (komercyjne) i użyteczności publicznej grupują się na terenie miasta i w sołectwach Doły Biskupie, Janik, Nietulisko Duże i Rudka. W zabudowie wyróżniają się również układy przestrzenne zespołów przemysłowych związanych ze Staropolskim Zagłębiem Przemysłowym. Należy tu wymienić zespół zakładu hutniczego w Nietulisku Fabrycznym i interesujący urbanistycznie układ urbanistyczny XIX wiecznego osiedla robotniczego (układ promienisty) oraz zespół Fabryki Tektury "Witulín" i przyfabryczne osiedle mieszkaniowe w Dołach Biskupich ("dwojaki - ośmioraki"). W sołectwach ponadto wyróżniają się przestrzennie budynki publiczne, kościoły, szkoły, domy kultury, remizy.

Dominuje zabudowa zagrodowa skupiona wzdłuż dróg (dawne ulicówki). Charakterystyczne przykłady zabudowy liniowej znajdują się w miejscowościach: Piaski, Janik, Prawęcín, Doły Opacie, Chocimów, Bukowie, Jodło Małe. Zabudowa ulicowa o specyficznym "klimacie ekologicznym" znajduje się w miejscowościach Miłkowska Karczma i Kurzacze, szczególnie preferowanych do rozwoju funkcji agroturystycznych.

Nie obserwuje się rozproszenia zabudowy co jest zjawiskiem korzystnym.

W granicach miasta zwraca uwagę układ urbanistyczny i zabudowa mieszczańska z XIX/XX wieku oraz liczne domy mieszkalne o tradycyjnej formie znajdujące się w południowej części miasta Kunów. Na terenach północnych w przestrzeni dominuje zabudowa wielorodzinna o typowym układzie blokowym i zabudowa terenów o funkcjach przemysłowych. Zabudowa jednorodzinna stanowi uzupełnienie układu przestrzennego miasta, ale nie decyduje o obrazie tej części miejscowości.

3.KOMUNIKACJA

Drogi

Układ podstawowy

Przez obszar gminy Kunów przebiegają dwie drogi o znaczeniu krajowym.

Są to :

- droga krajowa międzyregionalna Nr 9 Radom - Ostrowiec Świętokrzyski - Rzeszów - droga główna ruchu przyspieszonego, jednojezdniowa, o długości na terenie gminy 8,4 km.
- droga krajowa regionalna Nr 42 Końskie - Skarżysko-Kamienna - Rudnik (do drogi krajowej nr 9) - droga główna ruchu przyspieszonego, jednojezdniowa, o długości na terenie gminy 2,0 km.

Mimo, że droga krajowa nr 9 przecina miasto na dwie części to jej przebieg jest stosunkowo mało kolizyjny.

Pozostałe elementy układu podstawowego to drogi powiatowe.

Tab.15. Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Kunów

Lp.	Numer drogi	Długość dróg w mieście	Nazwa drogi	Długość w km
1	0649 T		Nietulisko Duże – Doły Biskupie- Waśniów	4,535
2	0650 T		Godów – Doły Biskupie	1,787
3	0651 T	1,066 m	Doły Biskupie - Kunów	6,145
4	0652 T		Prawęcín - Kotarszyn	2,846
5	0653 T		Zagaje Boleszyńskie - Chocimów	2,668
6	0655 T		Pękosławice – Nosów - Waśniów	1,479
7	0656 T	2,021 m	Kunów – Strupice - Boksycy	6,139
8	0657 T	1,6 m	Kunów – Janik- Ostrowiec Św.	5,831
9	0658 T	1,546 m	Kunów – Piaski - Janik	5,532
10	0660 T		Miłkowska Karczma- Ostrowiec Św.	6,521
11	0661 T		Miłkowska Karczma –Dębowa Wola	2,922
12	0662 T		(Sienno) –Sarnówek – Ostrowiec św.	2,882
13	0663 T	0,074 m	Kunów - Chmielów	2,276
14	0664		Boksycycka – Chmielów	0,313
14	0666 T		Bukowie Świrna	1,734
15	0667 T	0,426 m	Kunów – Bukowie – Chocimów	5,656
16		starodroże dr. nr 9	Boksycycka – Ostrowiec św.	0,818

Opracowanie wg danych ze Starostwa Powiatowego

Łączna długość sieci dróg powiatowych na terenie gminy wynosi 60,08 km, co daje gęstość sieci 53 km/100km².

Układ uzupełniający

Układ uzupełniający tworzą drogi gminne. Do kategorii dróg gminnych zaliczone zostały drogi o łącznej długości 107,4 km. Drogi o nawierzchni gruntowej

stanowią 42,01% (45,12 km) ogólnej długości sieci, drogi o nawierzchni bitumicznej - 49,73% (53,42 km), drogi o nawierzchni tłuczniowej - 6,07% (6,52 km), drogi o nawierzchni brukowej lub z płyt 1,73% (1,86 km). Wskaźnik gęstości sieci dróg gminnych wynosi 94,6km/100km².

Układ kolejowy

Przez obszar gminy przebiega dwutorowa linia kolejowa zelektryfikowana relacji Skarżysko Kamienna - Sandomierz - Dębica. Jej długość w granicach gminy wynosi ok. 7,9 km. Jedna stacja osobowo-towarowa znajduje się w Kunowie-Piaskach. Pozostałe elementy sieci kolejowej to linia bocznicowa do Zębca prowadząca przez Kunów w kierunku północnym o długości w granicach gminy ok. 6,0 km oraz bocznicowa do FMR Agroplastmet w Kunowie.

Komunikacja publiczna

Podstawowym środkiem transportu publicznego na terenie gminy jest autobus. Gmina obsługiwana jest przez dwóch przewoźników: PKS oraz Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji sp. z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim. Główną osią komunikacji publicznej w gminie jest droga krajowa nr 9. Miasto Kunów posiada bezpośrednie połączenie w komunikacji dalekobieżnej z Wrocławiem, Łodzią, Warszawą i Lublinem.

Pasażerski transport kolejowy odgrywa drugorzędną rolę z uwagi na niewielką ilość kursów, a także ograniczoną dostępność do tego środka transportu.

Zaplecze motoryzacji

Na terenie gminy zlokalizowane są cztery stacje paliw, w tym LPG: w Rudce, Kunowie i przy węźle drogowym w Rudniku, położone w sąsiedztwie drogi krajowej nr 9 oraz w Janiku przy ul. Ostrowieckiej.

Warunki ruchu

Według danych z Generalnego Pomiaru Ruchu średnioroczne dobowe natężenie ruchu kołowego na drogach krajowych przebiegających przez teren gminy Kunów przedstawiono w tabeli poniżej.

Tab.16. Średniodobowe natężenie ruchu kołowego na drogach krajowych w gminie Kunów

Lp.	Droga Odcinek	2000 r.		2005 r.		2010 r.	
		Liczba pojazdów	% pojazdów osob.	Liczba pojazdów	% pojazdów osob.	Liczba pojazdów	% pojazdów osob.
1	Droga krajowa nr 42 Odc.Starachowice- Rudnik	3494	73,04%	4036	73,98%	6358	74,98%
2	Droga krajowa nr 9 Ode. Rudnik- Ostrowiec	7679	69,89%	8903	71,69%	10931	76,06%

Opracowanie wg danych GDDKiA

Na podstawie powyższych danych drogę krajową nr 9 należy zaliczyć do dróg o umiarkowanym obciążeniu, zważywszy na jej funkcję w układzie komunikacyjnym. Droga nr 42 jest słabo obciążona ruchem. Jak wynika z powyższego zestawienia przyrost ruchu na obu drogach w ciągu ostatnich 10 lat był dość równomierny. Zaznaczyły się natomiast stopniowe zmiany w strukturze ruchu. Udział samochodów osobowych w ruchu na obu analizowanych odcinkach z roku na rok wzrasta.

Parkowanie

Większość zorganizowanych stanowisk postojowych w Kunowie zlokalizowanych jest w centrum handlowo-administracyjnym miasta. Za wyjątkiem pojedynczych parkingów wydzielonych, są to zatoki przyjezdniowe oraz wydzielone miejsca postojowe na chodnikach.

4.INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Zaopatrzenie w wodę

Gmina Kunów zaopatrywana jest dotychczas w wodę dla potrzeb bytowo-gospodarczych z zasobów wód gruntowych i wgłębnych, pobieranych za pomocą studni kopanych i wierconych. Zarządcą sieci wodociągowej na terenie gminy jest Zakład Gospodarki Komunalno-Mieszkaniowej. Długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 117,9 km, liczba przyłączy do budynków mieszkalnych wynosi 2594.

<u>Rozprowadzenie wody</u>		
Ujęcie Biechów	24,6 m ³ /h	1,4 m ³ /h Biechów 6,2 m ³ /h Bukowie 5,2 m ³ /h Chocimów 1,9 m ³ /h Udzieców 9,9 m ³ /h rezerwa
Ujęcie Małe Jodło	7,0 m ³ /h	2,5 m ³ /h Małe Jodło 4,5 m ³ /h Prawęcín
Doły Biskupie	38,0 m ³ /h	3,5 m ³ /h Kałków, Godów 13,3 m ³ /h Nietulisko Duże 8,5 m ³ /h Nietulisko Małe 10,5 m ³ /h rezerwa
Ujęcie Bokszycka	80,0 m ³ /h	11,1 m ³ /h Bokszycka 6,5 m ³ /h Rudka 7,9 m ³ /h Wymysłów 5,8 m ³ /h Miłk. Karczma 1,1 m ³ /h Kurzacze 15,8 m ³ /h Janik 5,6 m ³ /h Kol. Inwalidzka 4,3 m ³ /h Kol. Piaski 2,5 m ³ /h Chocimów 19,4 m ³ /h do Kunowa 7,85+rez.11,55
Ujęcie Kunów		40,15 m ³ /h
z Bokszycki	7,85 m ³ /h	48,0 m ³ /h Kunów (bez Kol. Kunów)

Wody ze wszystkich studni wymagają uzdatniania dla usunięcia nadmiaru żelaza i manganu, oraz dezynfekcji.

W pozostałych sołectwach ludność czerpie wodę ze studni kopanych.

Konieczność intensyfikacji produkcji rolnej, podniesienia standardu życia, oraz poprawy warunków zdrowotnych stwarzają konieczność rozwoju komunalnych wodociągów dla całej gminy.

Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Najpilniejszą potrzebą dla gminy jest budowa systemu kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalniami ścieków, z uwagi na postępującą biodegradację wód powierzchniowych. Długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 11,6 km, podłączonych jest do niej 344 budynków mieszkalnych.

Północna część miasta tzw. fabryczna posiada rozdzielczy system kanalizacji i biologiczną oczyszczalnię ścieków sanitarnych o wydajności 800 m³/d, obsługującą 3000 mieszkańców.

W południowej części miasta kanalizację sanitarną mają tylko przedszkole, szkoła i ośrodek zdrowia, ścieki sanitarne przepompowywane są do oczyszczalni w północnej części miasta.

Wody deszczowe odprowadzane są z części południowej kolektorem Ø 1000 bezpośrednio do rzeki Kamiennej. W części północnej kolektor deszczowy z osiedla wielorodzinnego i Fabryki Maszyn Rolniczych "Agroplastmet" doprowadza ścieki do piaskownika i podczyszczone ścieki odprowadzane są do odbiornika tj. do rzeki Kamienna.

W gminie brak jest rozdzielczych systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków. Przeważająca część ludności gminy posiada suche ustępy, a pozostała część posiada osadnik przydomowe, często błędnie zaprojektowane, bądź źle wykonane (nieszczelne dna, bądź odpływy rozsączające w gruncie).

Zaopatrzenie w gaz

Przez teren gminy przebiega trasa wysokoprężnego gazociągu przesyłowego relacji Sandomierz - Lubienia - Warszawa - 4 MPa, Ø 500 mm.

Istniejąca Stacja Redukcyjno-Pomiarowa posiada doprowadzenie wysokoprężnym przewodem Ø 100 mm.

Dla sołectw przewiduje się budowę średnioprężnej sieci gazowej (użytkowanie gazu dla celów bytowo-gospodarczych i grzewczych).

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Przez środek gminy przebiega trasa linii EN 110 kV, z której zasilany jest GPZ Kunów 110/15/30 kVA. Linie 30 kV zasilają fabrykę, a linie EN 15 kV tworzą układ sieci średniego napięcia zasilającego stacje transformatorowe 15/0,4 kV. System średniego napięcia wymaga pewnej rozbudowy, oraz zwiększenia ilości i rodzaju stacji transformatorowych.

Przez południową część gminy przebiega również linia elektroenergetyczna Pawłów - Ostrowiec Świętokrzyski. Linia ta pracuje obecnie na napięciu 110 kV, możliwa jest jednak zmiana napięcia na 220 kV.

Ciepłownictwo

W Kunowie wielorodzinne budownictwo mieszkaniowe przy ul. Warszawskiej zaopatrywane jest z kotłowni Fabryki Maszyn Rolniczych "Agroplastmet".

Pozostałe budownictwo mieszkaniowe i usługowe posiada indywidualne systemy ciepłownicze, często na paliwo stałe.

Telekomunikacja

Istniejąca automatyczna centrala telefoniczna ACT-800 jest wystarczająca dla obsługi telefonicznej gminy.

VII. PODSTAWY I KIERUNKI ROZWOJU MIASTA I GMINY KUNÓW - STRATEGIA ROZWOJU (założenia)

Badania i analizy przeprowadzone w obszarze miasta i gminy i omówione w kolejnych rozdziałach wskazują na jej walory przyrodnicze i kulturowe, zasoby materialne i potencjał ludzki jako wartości podstawowe do skonstruowania wielokierunkowego programu aktywizacji gospodarczej sołectw gminy.

Duże bezrobocie posiadające cechy bezrobocia ukrytego jest poważnym problemem społecznym. Znacznym hamulcem jest zbyt mała aktywność gospodarcza ludności, której powodem jest na pewno w znacznej mierze słaba kondycja finansowa gospodarstw domowych.

Z przeprowadzonych badań wynika, że główne kierunki aktywizacji gminy są związane z następującymi funkcjami: mieszkaniowo-usługową, przemysłową, turystyczno-wypoczynkową i sportową oraz rolnictwem i leśnictwem.

1. Rozwój funkcji mieszkaniowej wiąże się z zabezpieczeniem terenów pod budownictwo mieszkaniowe i usługi komercyjne. Najkorzystniejsze warunki dla rozwoju tej funkcji znajdują się w paśmie przyśpieszonego rozwoju na dostępnych terenach korzystnych klimatycznie (powyżej inwersji) o niewielkich spadkach i południowej wystawie. Preferowane jest uzupełnienie istniejącej zabudowy w nawiązaniu do ulicowego charakteru obecnego budownictwa (zabudowa zwarta) oraz przeciwdziałanie rozproszeniu osadnictwa.

Zaznacza się, że w terenach inwersyjnych (Dolina Kamiennej i Świśliny) i w dolinach cieków małych, które nie są korzystne klimatycznie, jak również nie posiadają należytych zabezpieczeń przeciwpowodziowych, należy dążyć do stopniowej likwidacji zabudowy i pozostawienia tych terenów bez infrastruktury mieszkaniowej.

Zjawiskiem nowym w budownictwie mieszkalnym korzystnym ze społecznej i przestrzennej perspektywy jest powstawanie rezydencji. Wiaże się to z bezpośrednim sąsiedztwem dużego ośrodka przemysłowo-mieszkalnego w Ostrowcu Świętokrzyskim i dążeniu grup ludzi zasobnych finansowo do ucieczki od blokowisk i zbiorowego mieszkalnictwa.

Korzystne warunki klimatyczne, dostępność komunikacyjna i bezpośrednie sąsiedztwo atrakcyjnych krajobrazowo obszarów stwarza możliwość przyciągnięcia do gminy ludzi spoza Kunowa. Rozwój zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej obecnie zaznacza się na terenach położonych po wschodniej stronie gminy (rejon Wymysłowa, Janik, Bokszycka). Zdecydowanie jednak należy wykluczyć budynki rekreacji indywidualnej o prowizorycznym charakterze.

Budownictwo mieszkalne zagrodowe przeważa w południowo-zachodnich sołectwach (Doły Opacie, Prawęcín, Doły Biskupie, Chocimów) a także na północy gminy (Janik, Miłkowska Karczma, Kurzacze). Na tych terenach sugeruje się uzupełnienie zabudowy i podwyższenie stanu techniczno-sanitarnego istniejących

gospodarstw (remont, konserwacja, renowacja) oraz uzupełnienie o niezbędne usługi komercyjne. Wiąże się to z możliwością wykorzystania istniejącej zabudowy dla rozwoju agroturystyki. Tereny mieszkaniowe winny otrzymać wytyczne architektoniczne dla nowej zabudowy, która umożliwi kontynuację form rodzimych. Należy zaznaczyć, że nawiązanie do budownictwa regionalnego nie oznacza kopiowania architektury ludowej, lecz twórczą jej kontynuację, przy zachowaniu standardów wymaganych przez użytkownika w odniesieniu do powierzchni, wyposażenia w urządzenia sanitarne i techniczne, a także sposobu urządzenia działki, czy rodzaju jej grodzienia. Preferuje się dom z ogrodem, sadem, trawnikiem, warzywnik itp. w odejściu od działek normatywnych. Sugeruje się większe działki budowlane.

Rozwój funkcji mieszkaniowej w dużym stopniu umożliwi rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, pobudzenie ambicji i zaradności, podniesie estetykę miejsca i standard życia. Miejsca pracy związane z budownictwem i produkcją materiałów budowlanych, co na tych terenach jest zajęciem tradycyjnym (np. kamieniarstwo), byłyby uzupełnieniem istniejących większych zakładów przemysłowych. Rozwój mieszkalnictwa będzie również sprzyjał powstawaniu drobnych zakładów handlu, rzemiosła i innych form wytwórczości.

Funkcje komercyjne związane z mieszkalnictwem, obecnie zgrupowane głównie w mieście, co podkreśla rolę miejscowości gminnej, winny być rozmieszczone równomiernie na terenie całej gminy i to w większej ilości.

2. Nie przewiduje się na terenie gminy większego rozwoju przemysłu.

Na terenie miasta Kunów nie widzi się potrzeby większego rozwoju przemysłu. W dalszym ciągu dominującym zakładem przemysłowym jest AGROPLASTMET, przy czym należy się liczyć z możliwością przebranżowienia i koniecznością bardziej ekonomicznego wykorzystania terenu. Umiarkowany rozwój przemysłu odbywać się będzie w oparciu o małe zakłady, których lokalizację przewiduje się głównie w północnej części miasta.

3. Funkcja turystyczno-wypoczynkowa i sportowa posiada na terenie gminy Kunów szczególnie korzystne warunki do rozwoju, ze względu na jej walory przyrodnicze i kulturowe oraz minimalny stan zanieczyszczenia środowiska. Jest to związane z położeniem całej gminy na terenach chronionego krajobrazu, o cechach charakterystycznych dla tradycyjnej wsi polskiej w rejonach wyżynnych. Walory plastyczne krajobrazu rolnego, wzbogacone o liczne pomniki przyrody i obszar Natura 2000 stanowią odpowiednią oprawę dla rozwoju turystyki krajoznawczej i wycieczkowo-pobytovej.

W pierwszym etapie rozwój funkcji turystycznej polegać będzie na uruchomieniu niewielkiej istniejącej bazy noclegowej, a następnie w oparciu o bazę o kameralnym charakterze rozwój tej funkcji w formie "agroturystyki".

Jest możliwość zaktywizowania sołectw północnych w Kolonii Miłkowskiej i w miejscowości Kurzacze, dla głównych odbiorców, którymi będą: rodziny z małymi dziećmi, ludzie starsi, zwolennicy leśnych spacerów i zbierania owoców w każdym

wieku. Atutami miejscowości są: położenie, dobry dojazd, bliskość Ostrowca Świętokrzyskiego, oraz istniejąca drewniana architektura.

Na południu gminy dla rozwoju agroturystyki typuje się Doły Biskupie (części Doły Opacie, Doły Górne) oraz Prawęcín (w części położonej bliżej lasu "Gaj" i zbiornika "Wióry") licząc na zwolenników wypoczynku czynnego: wędkarstwa, pieszych i rowerowych wycieczek. Walory tej części gminy, to bezpośredni kontakt z wodą (zbiornik "Wióry" i rzeka Świślina) malowniczy krajobraz (wąwozy i meandrujące koryto rzeki Świśliny), przebiegający przez ten teren niebieski szlak turystyczny i projektowana ścieżka dydaktyczna oraz pobliskie obiekty zabytkowe w Nietulisku Fabrycznym, Witulinie i Kałkowie.

Urządzenie terenów gminy stwarza dogodne warunki do uprawiania turystyki pieszej, rowerowej (rowery górskie) jeździectwa oraz narciarstwa biegowego przy wyznaczeniu systemu tras i uruchomieniu małych wypożyczalni sprzętu turystycznego. Turystyka krajobrazowa może funkcjonować w formie "zielonych klas" (z bazą w istniejących szkołach). Sugeruje się opracowanie tras dydaktycznych krajobrazowo-przyrodniczych i historyczno-kulturowych w powiązaniu z terenami sąsiednich gmin przy współudziale ich Samorządów.

Wypoczynek pobytowy byłby związany z wykorzystaniem doliny Kamiennej, a zwłaszcza jeziora w Brodach i zbiornikami wodnymi w gminie Pawłów. Należy się liczyć z możliwością stworzenia tu ośrodków sportowo-rekreacyjnych i treningowych. W pierwszym etapie należy dążyć do wykorzystania możliwości organizowania wypoczynku na terenach graniczących z gminą, a następnie w porozumieniu z gminami sąsiednimi i dostosować do funkcji wypoczynkowo-sportowych większe obszary wyznaczone przez ich walory, a nie tylko granice administracyjne (np. "Związek Gmin Doliny Kamiennej").

W granicach miasta Kunów do wykorzystania rekreacyjnego przewidziany jest rejon Bukowskiej Góry. Teren ten daje różnorodne możliwości wykorzystania dla odnowy sił (sporty zimowe - wyciąg narciarski, trasy biegowe, wędkowanie związane ze zbiornikiem wodnym, spacerowanie pobliskimi wąwozami, uprawianie turystyki rowerowej i marsze dydaktyczne).

4. Gmina jako ośrodek kultury związana jest z planowanym w Planie Zagospodarowania Województwa Świętokrzyskiego parkiem kulturowym Doliny Kamiennej i licznymi pozostałościami Staropolskiego Okręgu Przemysłowego oraz zachowanymi również licznie śladami krajobrazu kulturowego komponowanego. Specjalną rolę w dziedzictwie kulturowym pełnią zachowane historyczne założenia urbanistyczne a zwłaszcza zabytkowy XVI-XVIII wieczny układ miasta Kunowa. Zachowane dziedzictwo kulturowe (miasta i gminy Kunów), wymaga nie tylko ochrony i opieki, konserwowania i uzupełniania, wymaga również pomysłu na ożywienie śladów odległej historii przez wprowadzenie nowych funkcji do zachowanych obiektów i współczesnego zagospodarowania ich otoczenia. Np. dawny zakład walcowni żelaza w Nietulisku Fabrycznym jest odpowiedni dla urządzenia terenów rekreacyjno-sportowych z przeznaczeniem dla młodzieży oraz

mieszkańców pobliskiego Ostrowca na wypoczynek sobotnio-niedzielnny. Inny obiekt w Nietulisku Małym "Kopiec" - dawna siedziba właściciela ziemskiego wraz z parkiem przydworskim może służyć celom rekreacyjno-sportowym (stadnina koni) lub w połączeniu z kamieniołomem po drugiej stronie drogi nadaje się na miejsce warsztatów artystycznych (kamieniarsstwo).

W odniesieniu do miasta Kunów należy podkreślić konieczność przywrócenia rynkowi jego tradycyjnej funkcji placu - miejsca spotkań i agory miasteczka.

Również propagowanie wiedzy historycznej o działalności miejscowych elit sprawujących mecenat nad liczącym się ośrodkiem kultury technicznej, a także ochrona i kultywowanie miejsc pamięci narodowej, wiele wnoszą w kulturę duchową lokalnej społeczności.

Rozwój tej funkcji będzie się wiązał z inicjatywami władz samorządowych Gminy, zaangażowaniem jej mieszkańców przez takie działania jak np. wydawanie "Gazety Kunowskiej", obchody rocznicowe, organizacja warsztatów hutniczych, kamieniarskich i rzeźbiarskich (w tym rzeźby w drewnie) dla młodzieży, warsztatów kowalstwa artystycznego czy tworzenie "żywych skansenów".

5. Do głównych uwarunkowań rozwoju funkcji rolniczej w gminie Kunów poza położeniem w strefie żywicielskiej większych miast zalicza się:

- silne zróżnicowanie warunków glebowych z dominacją warunków korzystnych,
- presję na zabudowę terenów rolnych, w tym terenów o wartościach glebowych,
- problemy z użytkowaniem gleb położonych na stokach,
- znaczny udział gospodarstw dwuzawodowych, wytwarzających głównie na samozaopatrzenie,
- "ukryte bezrobocie agrarne" - związane z pozornym "wysokim" poziomem zatrudnienia w rolnictwie,
- brak wyraźnie ukształtowanych (poza uprawą buraków cukrowych) gałęzi produkcji rolniczej,
- brak efektywnego zagospodarowania artykułów rolnych.

Miasto i gmina Kunów zalicza się do grupy gmin położonych w obrębie podmiejskiej strefy żywicielskiej miast Ostrowiec Świętokrzyski i Starachowice. Rolnictwo stanowi również bazę surowcową dla zlokalizowanych w tych ośrodkach branż przemysłu rolno-spożywczego (mięsnego, cukrowniczego, mleczarskiego).

Miasto i gmina Kunów leżą w obszarze wielofunkcyjnego rozwoju terenów wiejskich opartego na procesach restrukturyzacji rolnictwa. Są to obszary najkorzystniejszych warunków agrotechnicznych dla produkcji rolniczej, z dominacją rolnictwa intensywnego, towarowego z początkami specjalizacji. Rozwój ten dotyczy głównie południowej części gminy posiadającej korzystne warunki glebowe. Gleby o wyższej bonitacji nadające się do produkcji rolniczej na rynek miejski, winny być szczególnie chronione przed zagospodarowaniem na cele nierolnicze. Wiodącym kierunkiem specjalizacji rolniczej może być "produkcja podmiejska" nastawiona na

bezpośrednie zaopatrzenie rynku miejskiego. W części południowej winna być również rozwijana baza surowcowa przemysłu rolno-spożywczego. Pozwoli na stabilizację i ukształtowanie gałęzi produkcji rolniczej, zagospodarowanie artykułów rolnych również na miejscu, powstrzyma istniejącą dezorganizację w sferze usług rolniczych.

W części północnej gminy czynnikami restrukturyzacji powinny być funkcje pozarynkowe.

Miasto Kunów może zapewnić warunki terenowe do rozwoju usług w sferze agrobiznesu przynajmniej o zasięgu gminnym.

6. Lasy na obszarze miasta i gminy Kunów spełniają funkcje ochronne dla sąsiadujących ośrodków miejsko-przemysłowych. Znaczna ich część zwłaszcza lasów państwowych, znajdujących się w kompleksach północnym i zachodnim, znajduje się w strefie wypoczynku świątecznego i masowego wykorzystania turystycznego (strefa 10 km od większych miast) i z tego względu niezbędne jest określenie zasad zagospodarowania lasów na cele turystyczne.

Również gospodarcze wykorzystanie lasów musi uwzględniać ich ochronę przed nadmiernym i niekontrolowanym wyrębem drzew, posiadających charakter gospodarki rabunkowej, głównie w lasach prywatnych.

Gmina zalicza się do obszarów o wysokich preferencyjnych zalesieniowych występujących na całym obszarze. Należy jednak podkreślić, że tworzenie monokultur leśnych jest nie wskazane i ze względów gospodarczych i krajobrazowych.

Również ze względów krajobrazowo-panoramicznych, należy umiejętnie wyznaczać tereny do zalesiania, jak również określać perspektywiczną granicę rolno-leśną; przesłanki racjonalne winny równoważyć argumenty krajobrazowo-widokowe. Gospodarcze wykorzystanie zasobów leśnych winno uwzględniać nie tylko pozyskiwanie drewna, lecz również przetwórstwo miejscowe (tartak, prefabrykaty, wyrób mebli, galanteria drewniana, ekspozycja, sprzedaż) oraz zbieranie i przetwórstwo runa leśnego (jagody, grzyby, zioła, pszczelarstwo).

7. W zakresie komunikacji przewiduje się rezerwę terenu do rozbudowy dróg krajowych nr 9 i 42 do przekroju dwujezdniowego. W celu ochrony istniejących zabytków techniki w Nietulisku Dużym, istnieje możliwość przeprowadzenia odcinka trasy nr 9 w obejściu.

Przewiduje się adaptację istniejącego w obecnym planie miasta, rozdzielonego rzeką Kamienną, drogą tranzytową nr 9 i linią kolejową dwutorową Skarżysko Kamienna - Dębica, połączenia północ-południe, drogę zbiorczą oraz połączenia drogowego wschód - zachód, łączącego obszary gminy po północnej stronie linii kolejowej z miastem Ostrowcem Świętokrzyskim.

Należy uwzględnić obsługę gminy masową komunikacją pasażerską przez przedsiębiorstwo transportowe zlokalizowane w Ostrowcu Św. oraz rozważyć możliwość wykorzystania w komunikacji pasażerskiej w większym stopniu linii

kolejowej.

8. Realizacja postulatów w zakresie infrastruktury technicznej warunkuje rozwój wszystkich funkcji gminy, a przede wszystkim komfortu zamieszkania oraz rozwoju turystyki i wypoczynku. Zadanie to ułatwia fakt, że na kierunku wschód - zachód przebiega przez gminę ważny w skali kraju korytarz infrastruktury technicznej; droga nr 9 Radom - Rzeszów, linia kolejowa relacji Skarżysko Kamienna - Sandomierz - Dębica, linie wysokiego napięcia 110 kV, gazociąg wysokiego ciśnienia, ze stacją redukcyjno-pomiarową pierwszego stopnia zlokalizowaną w Kunowie.

Mimo uciążliwości jakie stwarzają dla otoczenia obiekty infrastruktury technicznej, w paśmie równoległym do jej przebiegu istnieją dogodne warunki do inwestowania, a tym samym przyspieszonego rozwoju tych terenów.

Ponadto na terenie gminy konieczna jest realizacja inwestycji w zakresie zaopatrzenia w wodę i unieszkodliwienia ścieków na całym jej obszarze, a także zaopatrzenia w gaz wszystkich sołectw (co przyczyni się do likwidacji niskiej emisji) oraz pełna dostępność do usług telekomunikacyjnych.